

SLOVENEK

Velja po pošti:
 za celo leto naprej . . . K 40—
 za en mesec . . . " 3.50
 za Nemčijo celoletno . . . 45—
 za ostalo inozemstvo . . . 50—
V Ljubljani na dom:
 za celo leto naprej . . . K 36—
 za en mesec . . . " 3—
 V spravi prejemam mesečno . . . 2.50
Sobotna izdaja:
 za celo leto K 8—
 za Nemčijo celoletno . . . 10—
 za ostalo inozemstvo . . . 13—

Inserati:
 Enostolpna petstvrsta (72 mm široka in 3 mm visoka ali nje prostor)
 za enkrat . . . po 50 v
 za dva- in večkrat . . . 45 ..
 pri večjih naročilih primoren popust po dogovoru.
 Ob sobotah dvojni tarif.
Poslano:
 Enostolpna petstvrsta K 1—
 Izhaja vsak dan izvenredno nedelje in praznike, ob 3. uri pop.
 Redna letna priloga vojni red

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III.
 Rokopisi se ne vračajo; nefrankirana pisma ne sprejemajo. — Uredniškega telefona št. 74

Političen list za slovenski narod.

Upravištvo je v Kopitarjevi ulici št. 6. — Račun poštne hranilnice avstrijske št. 24.797, ogrske 28.511, bosn.-herc. št. 7563. — Upraviškega telefona št. 188.

Mobilizacija javnega mnenja.

Nemško časopisje se je začelo najintenzivneje pečati z našim vprašanjem. Doslej smo bili navajeni, da so le zakotna koroska in štajerska glasila komentirala s svojega lokalno-omejenega stališča našo politiko, medtem ko so veliki listi naše težnje prezirali. Njim so bili politična parija. Isto smo opazili v državni politiki. Jugoslovani so bili aktivna sestavina našega državnega mehanizma le ob času kritičnih glasovanj; tedaj so jih pridobili s kakšno drobtino politične ali gospodarske koncesije, da jih takoj zopet po glasovanju potisnejo v globine politične brezposelnosti, kamor so po nazorih avstrijskih političnih oficijozov spadali.

To se je sedaj nekoliko spremenilo. Politika Jugoslovanskega kluba je postala res katastrofalna, kakor je g. dr. Šusteršič precej po svojem izstopu iz kluba, s preroško gestjo točno napovedal, toda katastrofalna le za dosedanjega nemško politiko omalovaževanja. Udarci časa, pritisk od zunaj in znotraj je c. kr. ministrskega predsednika slednjič le prisilil, da je s težkim srcem priznal: jugoslovansko vprašanje obstoji, reforma ustave je potrebna! Tedaj so se Nemci prvič resno vzemirili. Jeli so prirejati shode, sestavljati protestne izjave, pisati po listih vseh strank in struj — začela se je splošna mobilizacija nemškega javnega mnenja. Od borzijske »Neue Freie Presse« do krščansko-socialne »Reichspost«, vsi imajo polna usta o jugoslovanskem vprašanju.

V danes nam došli »N. F. Presse« od 20. t. m. razpravlja kranjski grof Barbo obširno o »jugoslovanskem vprašanju«. V svojem sestavku pravi, da je treba razlikovati v jugoslovanskem stremelju tri smeri. Velikosrbska smer teži za tem, da odtrga jugoslovanska ozemlja od monarhije in jih pridruži Srbiji. Ta propaganda je bila posebno v Bosni živahna, a je segala tudi v druge zemlje. »Ni pa bila sposobna, da bi se prišla med državi zvesti, svoje narodnosti se zavedajočimi Hrvati, in tudi ni imela količjak znanega (nennenswert) uspeha med Slovenci, ki so dinastiji vdani.« Velikosrbska politika je na bojišču končana in krška pogodba je sprilo sedanjega vojaškega položaja le še smešna. Druga, jugoslovanska (jugoslawisch) smer, ki jo zastopata obedve slovenski stranki, teži za tem, da se združijo vsi Jugoslovani v monarhiji; ta jugoslovanska habsburška država da bi pritegnila kasneje k sebi ostali slovanski Balkan. Do tega programa je prišlo po mnenju grofa Barba zaradi tega, ker so Slovenci prejeli od Nemcev kulturo, a niso bili od njih popolnoma podvrženi; zgodovinska

skušnja pa uči, da se tak narod skuša od svojega sosedja popolnoma emancipirati. Zavest inferiornosti sili Slovence, da se popolnoma osamosvoje, in ker tega ne morejo sami storiti, so se naslonili na sorodne Hrvate, s katerimi pa da nikakor niso en narod. Tretja smer je velikohrvatska. Ta politika se opira na prepričanje, da so Hrvati narod zase in da se nikakor ne smejo pomešati s Srbi in Slovenci. Da potrdi upravičenost tega mnenja, si je grof Barbo izmislil hrvatski pregovor: »Hrvat ne more Srba živga videti.« Nato kranjski grof dokazuje pogubnost jugoslovanske smeri za državo in uči Seidlerja takole: »Prava politika je samo tista, ki bo Slovence jasno in odločno dopovedala, da ne bodo imeli uspeha, če ostanejo na poti, katero so sedaj nastopili.« — Za nas je uspeh že to, da je moral grof Barbo izjaviti, da se z nami »nikakor ne sme ravnati kakor s quantité negligible«. Da je to spoznal, ni posledica njegove modrosti, ampak našega dela, in na sebe, samo na sebe se bomo zanašali tudi v bodoče. Za pravo presojo položaja pa more njegov članek morda vendar koristiti: Iz njega je jasno, da se naše falitno nemško plemstvo ogreva za isto rešitev jugoslovanskega vprašanja, za katero se trudijo tudi velehrvatski frankovci in samokranjski pristaši deželnega odbora.

Današnja »Tagesspost« prinaša uvodnik pod naslovom »Der deutsche Süden« — nemški jug, ki je važno dopolnilo Barbovem modrovanju. V članku piše med drugim: »Jugoslovansko vprašanje bo rešeno še v tem letu. In bolje je za Nemce tako. Nove volitve bi okrepile radikalne slovanske elemente in tudi Jugoslovani hočejo zamenjati nekatere zmerne elemente z brezposelnimi pristaši jugoslovanske državnosti.« — Pot do Adrije mora biti državi, Nemcem ohranjena, ali bolje rečeno priborjena in zasigurana. Trst ne sme postati glavno mesto jugoslovanske države. Zato moramo pospeševati z vsemi sredstvi nemštvo s pomočjo naselbin, pa tudi s pomočjo vodilnih državnikov v interesu države same.« Prihaja do čisto nove ideje, s katero naj se Jugoslovaniom in sploh celemu avstrijskemu slovstvu za da smrti udarec: »Postulat zveze z Nemčijo naj se sprejme v pragmatično sankcijo, v državni osnovni zakon, ki bo nedotakljiv in za vse večne čase veljaven. Ko postane zveza z Nemčijo vsebina programatične sankcije, potem je vsaka nevarnost, da bi na teh tleh nastale kake slovanske države, za vedno odstranjena.«

Končno nastopa »Tagesspost« proti vsakemu kompromisu z Jugoslovani. In pravi: »Stojimo na razpotju: Ali naj se za hleve Nemcev v državni interesu izvršijo in vse stori za njihovo realizacijo, ali

pa naj se pusti modi prosto pot.«

Zanimivo je tudi dejstvo, da je korespondenca »Informations«, ki ima dobre zveze z našim zunanjim uradom, posvetila dne 14. t. m. jugoslovanskemu vprašanju celo številko. C. Stepanek piše o »jugoslovanski irredent«. Članek razpravlja na široko o zgodovini srbsko-avstrijskega spora in prihaja do zaključka, da bomo zadali Srbiji in »jugoslovanski irredenti« najhujši udarec, ako sami rešimo jugoslovansko vprašanje monarhije. Kritizira avstrijsko jugoslovansko politiko, ki je bila zadnje čase premalo odločna, odkritosrčna in jasna. Na jugu je treba začeti z velikopotezno politiko in treba je postaviti slovanske balkanske države pred dovršena dejstva. Sedaj je čas za to.

Ko vse listje v nemškem gozdu šumi, se je morala oglašati tudi »Reichspost« s svojo pesmijo. Pod naslovom »Sence na našem jugu« prinaša dne 19. t. m. dopis, baje z Gorenjskega, kateri v znanem milem »Reichspostnem« tonu toži: »Tisti, ki hočejo, da se jugoslovansko vprašanje reši — in gotovo se mora rešiti — bodo morali hoditi druga pota, kakor tisti, ki so zanesli to žalostno hujskarijo v dobro, hrabro ljudstvo. Oziraje se na dejanske razmere in na zgodovinske tvorbe, bi morala prevzeti na Ogrskem vodstvo hrvatska večina, v Avstriji pa katoliški Slovenci.« Isti načrt torej, ki ga je zgoraj razvil Barbo: Ohranitev dualizma, plot med Hrvati in Slovenci ter — bi pristavila »Tagesspost« — Nemcem prosta pot do morja.

Prav tako zmedeno in prestrašeno, kakor nemška glasila, je tudi glasilo kranjskega deželnega odbora. Razlika je le ta, da nemški članki povdarjajo hkrati nujnost našega vprašanja, medtem ko je pa »kmečki stranki« naš veleizdajniški značaj osnovni motiv pisanja in vse drugo le postranski ornament. Celo grof Barbo je priznal, da se v nas velesrbska propaganda ni mogla prijeti, list deželnega odbora pa še vedno trdi, da smo »naročeni«. Kakšen namen ima to vpitje, je jasno — to je pomnožena izdaja tistega pisma, ki je šlo po deželi in iskalo veleizdajalcev. Ovaduški članki »Resnice« se prevajajo, kakor vemo, v izbrano nemščino in se pošiljajo ministrstvu na Dunaj.

Nas to ne bo motilo. Nasproti mobilizaciji nemških in nemškutarskih listov stoji mobilizirano — jugoslovansko ljudstvo.

Slovensko žensivo

vabi najudaneje k slavnostni izročitvi podpisov za jugoslovansko deklaracijo od dne tridesetega maja leta 1917, nabranih med slovenskim narodnim ženstvom.

pobeg v žepih tistega vznemirjenega gospoda z oguljenim svilnatim klobukom, ki je sedel pred malo krčmo že malone zunaj Porta Stowa.

Bilo je deset dni pozneje — takrat ko je bila burdoška zgodba že stara — ko je mornar primerjal vsa ta dejstva in je začel razumevati, kako blizu tega čudovitega nevidnega človeka je bil!

XV. Poglavje.

Mož na begu.

Zarana zvečer je sedel dr. Kemp v svoji delavni sobi v vili na griču, ki se vzdiguje nad Burdockom. Bila je prijetna mala soba s tremi okni — proti severu, zapadu in jugu — police so bile polne knjig in znanstvenih časopisov, na sredi je stala široka pisalna miza in pod severnim oknom mikroskop, steklene pločice, natančni instrumenti, nekaj kultur in raztresene steklenice z reagencijami. Dr. Kempova velika svetilka je že gorela, akoprav je nebo žarelo v svitu zahajajočega solnca; zastori so bili še zgoraj, ker ni bilo zvedavih mimoidej, da bi jih bilo treba dol potegniti. Dr. Kemp je bil visok, vitek mlad mož predvsnost las malone sivih brk, in delo, ki ga je imel pred seboj, mu je imelo po njegovih nadah donesti članstvo kraljeve družbe; tako visoko je mislil o njem.

Ko so se mu oči obrnile od dela, so

Izročitev se vrši dne 24. marca leta 1918. ob 11. uri dopoldne v veliki dvorani hotela »Union«.

Spomenica kneza Lichnowskega.

Glavni odsek nemškega državnega zbora je razpravljal 16. t. m. o spomenici kneza Lichnowskega. »Berliner Tagebl.« je objavil iz spomenice bivšega nemškega veleposlanika v Londonu sledeče odstavke:

Slučaj vojske. Kmalu potem, ko sem prišel v London, sem se prepričal, da se nam ni v nobenih okoliščinah bati, da bi nas Angleži napadli ali da bi tudi le podpirali kak napad na nas; pač pa da bodo Angleži, naj pride, kar hoče, Francoze podpirali. O svojem nazoru sem večkrat sporočal, ga izrecno utemeljeval in odločno zastopal; verjeli mi pa niso, četudi je Anglija svoje stališče jasno pokazala, ko je odklonila nevtralnost, in s stališčem, katero je zavzela v maroški krizi, in s tajnimi pogodbami, ki so bile uradu (zunanjemu ministrstvu. O. u.) znane. Vedno sem opozarjal, da bi Anglija kot trgovska država v vsaki vojski med evropskimi velesilami izredno veliko trpela in da bo zato uporabljala vsa sredstva, da jo za brani; nikdar bi pa tudi ne mogla prenesti, da bi se Francija oslabila ali uničila, ker bi se motilo evropsko ravnotežje; zabranila bi nemško premoč. Lord Haldane mi je to precej povedal, ko sem prišel; v istem zmislu so se izjavile vse merodajne osebe.

Srbska kriza. Vsled najvišjega povelja sem odpotoval koncem meseca junija v Kiel; nekaj tednov prej sem bil imenovan v Oxfordu za častnega doktorja. Dosegel sem dostojanstvo, kakršnega noben nemški veleposlanik od časov gospoda pl. Bunsena sem ni dosegel. Na króvu »Meteorja« smo izvedeli o smrti nadvojvoda prestolonaslednika. Njegovo Veličanstvo je obžalovalo, ker visokega gospoda ni mogel za svoje ideje pridobiti. Ne vem, če so se že v Konopištu dogovorili o načrtu aktivne politike proti Srbiji. Ker nisem o dunajskih nazorih in predlogih poučen, dogodkom nisem daleko sežne važnosti pripisaval. Ko sem prišel v Berlin, sem govoril s kanclerjem. Rekel sem mu, da o zunanjem položaju zelo zadovoljivo sodim, ker je naše razmerje z Anglijo tako dobro, kakor že dolgo ne. Tudi v Franciji je vladalo pacifistično ministrstvo. Gospod pl. Bethmann-Hollweg ni bil tako optimističen, kakor jaz; pritoževal se je, da se Rusija oborožuje. Pomirjeval sem ga, posebno sem povdarjal, da Rusija nima nikakega interesa nas napasti in da bi takega napada Angleži in Francozi nikdar ne podpirali, ker želijo

uzrle rdeči žar solnčnega zatona za gričem na drugi strani. Kako minuto dolgo nemara je s peresom v ustih občudoval bogato zlato nad vrhom, nato pa je njegovo pozornost obrnila nase čisto črna majhna moška postava, ki je tekla po gričevem obronku proti njemu. Bil je bolj majhen človek z visokim klobukom, ki je tekel tako hitro, da so mu noge v resnici kar migljale.

»Zopet eden teh oslov,« je dejal dr. Kemp. »Kakor tisti osel, ki se je zjutraj na vogalu zaletel vame s krikom: Nevidni človek prihaja, gospod!« Ne morem razumeti, kaj je prišlo v ljudi. Človek bi mislil, da živimo v trinajstem stoletju!

Vstal je, stopil k oknu in zrl proti zasenčenemu griču in temni mali postavi, ki je drla navzdol. »Vse kaže, da se mu peklenko mudi,« je dejal dr. Kemp, »vendar ni videti, da bi kaj posebno prišel naprej. Da bi mu bili žepi polni svinca, ne bi mogel težje teči.«

»Zagnal se je naprej,« je rekel dr. Kemp.

V naslednjem trenutku je višje ležeča izmed vil, ki so zrastle po griču nad Burdockom, zakrila tekočo postavu. Nato pa je bilo zopet videti za trenutek in še enkrat, trikrat med tremi samotnimi hišami, ki so prišle za vilo, nato pa se je skril za hišami.

(Dalje)

LISTEK.

21

Nevidni človek.

Angleški spisal H. G. Wells. — Prevel I. M. (Dalje.)

Mr. Marvel pa je puhnil. Mornar je bil naenkrat ves zardel in je stiskal pesti: »Celih deset minut sem vam tukaj govoril,« je rekel, »vi pa, vi mali usnjati trebuhasti sin vlačugarski, niste mogli imeti najpreprostejše olike —«

»Le nikar se ne prerekajte z menoj,« je dejal Mr. Marvel.

»Prerekati! Presneto me mika —«

»Pojdi,« je dejal nek glas in Mr. Marvel se je zdajci zasukal in odšel na prav čuden, krčevit način. »Res je najbolje, da greste svojo pot,« je rekel mornar.

»Kdo gre svojo pot?« je vprašal Mr. Marvel. Odhajal je po strani čudnih, hitrih korakov, sempatja se močno zaletavajoč. Čez nekaj časa je začel sam pri sebi mrmrati pritožbe in obdolžbe.

»Bedasti zlomek,« je rekel mornar, široko razkorčen in z rokami v boku, ko je gledal za odhajajočo postavo. »Jaz ti že pokažem, bedakasti trap ti, da boš vedel mene za norea imeti! Sai stoji tukaj v časniku!«

Mr. Marvel je zmedeno odgovoril in kmalu izginil za cestnim ovinkom, mornar pa je stal še vedno mogočno sredi ceste, dokler ga ni pregal bližajoči se mesarski voz. Nato je tudi on krenil proti Portu Stowen. »Sami izredni bedaki,« je rekel tiho sam pri sebi. »Samo da me je malo potegnil — to je bil ves njegov namen... Pa saj je v časniku!«

Kmalu za tem je izvedel novo prečudno reč, ki se je zgodila čisto v njegovi bližini. Namreč prikazen »pesti polne denarja, ki je (nič manj) hodila brez vidne pomoči po šmiheljski ulici. Nek drug mornar je videl to čudovito prikazen ravno tisto jutro. Takoj je segnjal za denarjem, pa je dobil tak udarec, da se je zleknil po tleh, ko pa se je zopet pobral, je metuljčasti denar izginil. Naš mornar je bil pri volji verjeti karkoli, je izjavil, ali to je bilo vseeno malce prehuho. Pozneje pa je začel razmišljati o celi stvari.

Zgodba o letečem denarju je bila resnična. In v celi tisti sosesčini, celo iz slavne Banke za London in okolico, iz blagajnic prodajaln in krčem — vrolo so namreč stala ob poletnem vremenu na stečaj odprta — je tisti dan izginel denar mirno in spretno v polnih pesteh in zavitkih, plaval mirno ob ozidju in senčnatih krajih ter se urno izogibal bližajočim se človeškim očem. Pa dasi ga ni noben človek videl, je vseeno končal svoj skrivnostni

obe deželi miru. Šel sem nato h gospodu dr. Zimmermannu, ki je zastopal pl. Jagowa. Povedal mi je, da sestavlja Rusija armado 900.000 mož. Iz njegovih besedi sem spoznal, da je nevoljen na Rusijo, ki nam povsod zavira pot: šlo je za trgovsko-politične težkoče. Seveda mi niso povedali, da sili general pl. Moltke na vojsko; izvedel sem pa, da so gospoda pl. Tschirskij ukorili, ker je na Dunaju svetoval, naj postopajo nasproti Srbiji zmerno. Ko sem se vračal iz Šlezije v London, sem ostal v Berlinu le nekaj ur. Slišal sem, da namerava Avstrija nastopiti proti Srbiji, ker namerava nevdržljive razmere končati. Žal mi je, ker sem takrat hipno podcenjeval dalekosežnost tega poročila. Mišlil sem, da iz tega ne bo nič in da se bo vse lahko poravnalo, če bo Rusija grozila. Danes mi je žal, ker nisem ostal v Berlinu in izjavil, da se s tako politiko ne strinjam. Pozneje sem izvedel, da so pri odločilnem razgovoru 5. julija v Potsdamu vse navzoče osebnosti brezpogojno pritrdile dunajskim predlogom, in sicer z dostavkom, da ne bo čisto nič škodovalo, če nastane za to vojska z Rusijo. Tako je vsaj zapisano v zapisniku, katerega so poslali grofu Mensdorffu v London. (Posveta mi bilo. O. u.) Kmalu nato je šel pl. Jagow na Dunaj, kjer sta se z grofom Berchtoldom o vsem dogovorila. Naročili so mi, naj delujem na to, da bi zavzelo angleško časopisje prijazno stališče, če zada Avstrija velikosrbskemu pokretu smrtni sunek in da naj s svojim vplivom kolikor mogoče zabranim, da javno mnenje ne nastopi proti Avstriji. Spominjal sem se stališča, katero je zavzemalo Anglija med aneksijsko krizo, ko je javno mnenje simpatiziralo za srbske kravice v Bosni, kakor tudi druge okoliščnosti so govorile proti verjetnosti, da bi podpirala nameravano kazensko ekspedicijo proti knežjim morilcem; zato sem nujno svaril proti ekspediciji. Svaril sem pa tudi proti celemu načrtu, o katerem sem rekel, da je pustolovski in nevaren; prosil sem, naj priporočajo Avstrijcem zmernost, ker nisem verjel, da bi se bil mogel konflikt lokalizirati. Gospod pl. Jagow mi je odgovoril, da Rusija zdaj ni pripravljena. Ropotali bodo, a čim trdneje držimo z Avstrijo, tem bolj se bo Rusija umikala. Avstrija nam že itak očita, da smo mlačni, zato se ne smemo skrivati. V Rusiji narašča sovraštvo proti Nemčiji, zato moramo več tvegati.

Z ozirom na stališče, ki se je, kakor sem pozneje izvedel, naslanjalo na poročila grofa Pourtalesa, češ, da se Rusija, naj pride kar hoče, ne bo ganila, vsled česar smo grofa Berchtolda spodbujali, naj kar mogoče energično nastopa, sem upal, da nas reši angleško posredovanje; vedel sem namreč, da bi sir Edward uporabil v Petrogradu svoj vpliv v prid miru. Ker sva bila prijatelja, sem ministra zaupno naprosil, naj svetuje Rusiji zmernost, če bo, kakor vse kaže, Avstrija od Srbije zahtevala zadoščenja. Angleško časopisje je pisalo prvotno mirno, Avstrijcem prijazno; polagoma so se pa vedno bolj množili glasovi, ki so naglašali, da se sme le zločin kaznovati, a v politične namene se ne sme izrabiti. Avstrijo so pozivljali, naj ostane zmerna.

Ko je izšel ultimatus, so ga vsi organi obsojali; izjemo je delal le »Standard«, kateremu se vedno slabo godi in so ga avstrijski agenti plačevali. Cel svet le z izjemami v Berlinu in na Dunaju je umeval, da pomenja vojsko, in sicer svetovno vojsko. Angleške mornarice, ki so jo slučajno zbrali k paradi, niso demobilizirali.

Silil sem predvsem na to, naj se ko-likor mogoče prijazno Srbiji odgovori, ker se z ozirom na stališče Rusije ni moglo o resnobi položaja več dvomiti. Srbski odgovor je odgovarjal angleškim stremljenjem. Pasji je v resnici vse sprejel, le dveh točk ne, o katerih je izjavil, da je pripravljen se pogajati. Če bi bili Rusija in Anglija hoteli nas napasti, bi bil zadoščal le migljaj v Belgrad: na nečuvstvo not bi ne bili odgovorili.

Sir Edward Grey je skupno z menoj prebral srbski odgovor; opozarjal je na prijazno stališče belgrajske vlade. Posvetovali smo se o posredovalnem predlogu, po katerem bi bili lahko obe stranki obe točki sprejeli. Pod njegovim predsedstvom smo zborovali Cambon, marki Imperiali in jaz; lahko bi se bila našla sprejemljiva oblika v spornih točkah, pri katerih je šlo bistveno za sodelovanje c. in kr. uradnikov pri preiskavi v Belgradu. V eni ali v dveh sejah bi se bilo pri dobri volji vse rešilo; če bi se bil angleški predlog sprejel, bi bila napetost ponehala in bi se bile naše razmere z Anglijo izboljšale. Nujno sem se zavzemal zanj, ker nastane sicer svetovna vojska, v kateri bi lahko vse izgubili, a ničesar pridobili. Zaman! Ne sklada se z dostojanstvom Avstrije; v srbsko reč se ne nameravamo vmešavati; prepuščamo jo našim zaveznikom; vplivam naj na to, da se bo spor lokaliziral. Seveda bi bilo zadoščalo, če bi bili v Berlinu le namignili, naj se grof Berchtold zadovolji z diplomatskim uspehom in pomiri

s srbskim odgovorom, a namignili niso. Nasprotno: silili so na vojsko. Prelep uspeh bi se bil dosegel.

Ko smo odklonili, je sir Grey nas naprosil, naj predlagamo kaj. Mi smo vztrajali na vojski. Drugega mi niso odgovarjali, kakor da kaže Avstrija velikansko naklonjenost, ker ne namerava nič ozemlja pridobiti. Sir Edward Grey je upravičeno opozarjal, da se lahko tudi brez osvojitve ozemlja dežela lahko poniža v vazala, takega ponižanja bi pa Rusija ne trpela. Vedno bolj se je utrjeval vtis, da hočemo brezpogojno vojsko; drugače ni bilo mogoče umevati našega stališča v vprašanju, pri katerem naravnost nismo bili prizadeti.

Vroče prošnje in določne izjave gospoda Sazonova, pozneje naravnost poniževalne carjeve brzojavke, ponovni predlogi sira Edwarda, svarili markiza di San Giuliana, nujni moji sveti: vse ni nič pomagalo. V Berlinu so vztrajali pri mnenju, da se mora Srbija masakrirati. Čim bolj sem silil, tem manj so odnehalavi, ker mi niso privoščili uspeha, da bi bil s sirom Edwardom Greyem rešil mir.

Dne 29. julija je sklenil sir Grey, da izda znano svarilo. Odgovoril sem, da sem vedno poročal: z angleškim sovražstvom moramo računati, če se pričemo s Francijo vojskovati. Ponovno mi je minister rekel, da če izbruhne vojska, bo to največja katastrofa, ki jo je kdajkoli doživel svet. Dogodki so se nakupili. Ko je na koncu koncev Berchtold pričel odnehati, smo ruski mobilizaciji, ko se je Rusija prej cel teden zaman pogajala in čakala, odgovorili z ultimatom in z vojno napovedjo.

Vprašanje krivde. Mi smo, kar dokazuje uradne objave, česar ne ovrže tudi naša bela knjiga, ki nas še sama vsled svoje pomanjkljivosti in vrzeli težko obtežuje, prvič grofa Berchtolda osrčevali, da je napadel Srbijo, dasi nemške koristi niso bile prizadete, če tudi smo morali dobro poznati nevarnost svetovne vojske. Čisto vseeno je, če nam je bilo besedilo ultimata znano ali ne. Drugič: med 23. in 30. julijem 1914 smo, ko je gospod Sazonov odločno izjavil, da ne more trpeti napada na Srbijo, odklonili angleške pravne predloge, dasi je Srbija vsled ruskega in angleškega pritiska sprejela skoraj cel ultimatus, če tudi bi se bili o obeh spornih točkah lahko sporazumeli in je bil grof Berchtold celo pripravljen, da se z odgovorom Srbije zadovoljuje. Tretjič: dne 30. julija, ko bi se bil grof Berchtold rad prilagodil razmeram, so, če tudi Avstrijo niso napadli, le za to, ker je Rusija mobilizirala, odposlali ultimatus v Petrograd in 31. julija napovedali Rusiji vojsko, dasi je zastavil vojni minister svojo besedo, da ne bo noben mož korakal, dokler se še pogajajo: možnost mirne poravnave so torej popolnoma uničili.

Ne smemo se zato čuditi, ker nas glede na ta dejstva, ki jih ni mogoče ovreči, razven v Nemčiji, cel kulturni svet dolži, da smo le mi zakrivali svetovno vojsko.

Napoved vojske. Dne 1. avgusta dopoldne je prišel sir Tyrell k meni. Povedal mi je, da njegov šef sir Edward Grey še vedno upa, da dobi kak izhod. Bi li ostali nevtralni, če ostane tudi Francija nevtralna? Razumel sem to tako, če nočemo Francijo napasti, on je pa mislil, da ostanimo sploh, tudi nasproti Rusiji, nevtralni. To je bilo tisto znano nespozumljenje. Sir Edward Grey me je povabil k sebi popoldne; ker je bil pri ministrski seji, me je poklical k telefonu; Tyrell je pa šel precej k njemu. Popoldne je govoril le o belgijski nevtralnosti in o možnosti, da bi si stali s Francijo le oboroženi nasproti, ne da eden drugega napademo. Ni torej ničesar predlagal, le neobvezno je vprašal, ker bi se bili morali kmalu sestati. V Berlinu so pa na to obvestilo, ne da bi bili počakali razgovora, uporabili za veliko akcijo. Prišlo je na to pismo gospoda Poincaréja, pismo Bonara Lawa, brzojavka kralja Alberta. V ministrstvu so tiste, ki so omahovali, pregovorili: trije so izstopili. Do zadnjega trenutka sem upal, da bo Anglija odlašala; zasebno sem izvedel, da tudi moj francoski tovariš ni bil svoje reči gotov. Kralj predsedniku še 1. avgusta ni naravnost odgovoril. V brzojavki iz Berlina, da grozi vojna nevarnost, so pa že Anglijo navajali med sovražniki: v Berlinu so torej že računali z vojsko proti Angliji. Preden sem odpotoval, me je lord Grey v svojem stanovanju sprejel, in sicer je to sam želel. Bil je zelo ginjen, rekel je, da bo vedno pripravljen posredovati. »Ne želim, da bi Nemčijo uničili.« Obžalujem, da se ta zaupni razgovor ni objavil. Gospod pl. Bethmann-Hollweg je tako uničil zadnjo možnost, da bi bili preko Anglije dosegli mir.

× × ×

V razpravi glavnega odseka je naznanil kanclerjev namestnik pl. Payer, da je knez Lichnowsky izjavil 15. t. m. kan-

clerju, da je spisal svojo spomenico po leti 1916. Ni jo namenil javnosti. Pl. Payer se je pečal z netočnostmi spomenice. Kazensko ali disciplinarno proti možu, ki ni več v službi, ni mogoče postopati. — Poslancem je obljubil novo belo knjigo.

Splošna vojna dolžnost dela.

Dunaj, 20. marca. (P. u.) Danes v zbornici napovedan zakonski načrt splošne vojne dolžnosti dela obsega v glavnem sledeče točke:

§ 1. Vsak državljan in sicer vsaka oseba moškega spola od začetka sedemnajstega leta do končnega šestdesetega leta, vsaka oseba ženskega spola od začetka devetnajstega do končnega štiridesetega leta je z ozirom na izredne vsled vojne nastale razmere obvezana, da dela za cilje splošnosti.

§ 2. Dolžnost dela v smislu tega zakona je javna dolžnost. Delo pa se ne zahteva samo v svrhu države, ampak tudi v svrhe dežel, okrajev in občin, kakor tudi v svrhe splošnosti, tudi od gotovih (fizičnih in juridičnih) oseb.

§ 3. Od te dolžnosti dela so v smislu zakona izvzete: a) osebe, ki stanujejo samo mimogrede v državi, b) osebe, ki živijo v smislu mednarodnega prava eksteritorialne pravice; c) osebe, ki so na podlagi mednarodnih pogodb oproščene.

§ 4. Vsi, ki delajo v interesu splošnosti, niso za delo na podlagi tega zakona obvezni: a) vse v aktivni službi stoječe osebe oborožene sile in orožniki, b) učitelji na javnih učnih zavodih, v vojne svrhe obvezane osebe, c) aktivni dvorni, državni, deželni, okrajni in občinski uradniki, d) člani ustavnih korporacij, e) načelniki okrajnih zastopstev in njihovi namestniki kakor tudi člani občinskih načelstev, f) osebe, ki oskrbujejo dušno pastirstvo, g) notarji, h) učitelji na javnih zavodih.

§ 5. Osebe v zaprtih zdraviliščih in oskrbovališčih, glede katerih je temeljem sodnega sklepa dopustno, da se primorajo na delo, dalje v prisilnih delavnicah in oskrbnih vzgojevališčih opravljene ali zaprte osebe se temeljem tega zakona ne bodo pritezale na delo.

§ 6. Poziv na izpolnitev delavne dolžnosti (delavni nalog) se izda samo tedaj, ako se potreba ne pokrije z osebami, ki se javijo prostovoljno. V zagotovitev tega predpogoja mora najprej iziti javen poziv na prostovoljno delo, izvemši posebno nujne slučaje. Tudi delavni nalog za nadaljevanje dela na dosedanjem službenem ali delavnem mestu je dopusten.

§ 7. Ob izdajanju delavnega naloga v smislu § 6, 1. od., se mora vpoštevati sposobnost in delazmožnost. Podrobni predpisi o tem se izdajo naredbenim potom. V teh predpisih se mora posebno tudi določiti, iz katerih poklicev pritegnitev na druga dela sploh ni dopustna ali pa le pod gotovimi pogoji in v koliko se mora ob pritegnitvi vpoštevati važnost dosedanjega posla za splošnost ali za nego in oskrbo pomoči potrebnih oseb, posebno pa dolžnosti žene v družini.

§ 12. S pritegnitvijo na izvrševanje delavne dolžnosti se med pritegnjenecem (deloobvezancem) in delovno poslovalnico ustvari posebno javno pravno razmerje. Deloobvezancu gre za čas izvrševanja delavne dolžnosti od delovne poslovalnice njegovi strokovni izobrazbi in njegovemu delu primerna plača, ki odgovarja vsakokratnim življenjskim in delavnim razmeram kraja.

Načrt končno določa kazen tako za deloobvezance kakor tudi za podjetja za slučaj, ako se kršijo določbe zakona.

Ljubljanski občinski svet.

Ljubljana, 20. marca 1918.

Naznanilo predsedstva.

Sejo je vodil župan dr. Ivan Tavčar, ki se je uvodom spominjal vselega dogodka v cesarski hiši dne 10. t. m. in izrekel podaniško spodobno čestitko. Ob tej priliki je predlagal, naj se dovoli iz mestnih sredstev vojaškim domovom 3000 kron.

Na županov predlog se je izrekla obč. svetovalcu profesorju Antonu Reisnerju zahvala; obč. svetovalec Reisner je namreč odstopil; župan je pozval v obč. svet njegovega namestnika Antona Verbiča. Dr. Tavčar se je spominjal dne 15. t. m. umrlega bivšega občinskega svetovalca Antona Kenda.

Župan prečita na to došlo mu nemško pismo, ki graja ljubljanske ceste. Stavbni urad je z ozirom na to pismo poročal, da nima gramoz in ne delavcev. Voznikov tudi ni veliko. Predlagal je, naj bi vojaška oblast prepustila mestu delavni oddelek 30 mož, 2 drobilca gramoz in 2 avtomobila. Župan se je obrnil v tej zadevi na vojaško poveljstvo. »Če hoče vojaštvo pomagati bo prav, če noče, bomo pa pustili stvar, kakor je,« je koncem koncev rekel župan.

Za izpremembo občinskega volilnega reda.

Poročal je dr. Novak: župan je poslal personalnemu in pravnemu odseku sledeči dopis:

V javni seji občinskega sveta, dne 3. julija 1917 je bil predlog občinskega svetovalec Mlinarja odkazan personalnemu in pravnemu odseku. Ta predlog se je glasil: »Volitveni red za mesto Ljubljano se spremeni, in sicer se uvede splošna in enaka volilna pravica po proporcionalnem sistemu za samoupravne osebe obojega spola. Pri- stojni odsek naj izdela dotični načrt volilne reforme za Ljubljano najkasneje v 2 mesecih.« Odsek je nato mestnemu svetu predlagal, naj se županu naloži, da stavi po končani vojni občinskemu svetu primerne predloge. Ta nasvet je bil sprejet v javni seji dne 11. septembra 1917. Podpisani župan podaja svoj nasvet že sedaj, ker je nemogoče misliti, da bi mogel po vojni zastopati kako drugo stališče, nego ga zastopa dandanes. Predlog, kakor ga stavlja obč. svetovalec Mlinar, se mi ne vidi primeren, ker bi tej ali oni večini v dežel- nem zboru nudil priliko, da bi se zadeva rešila ravnotako polovičarsko, kakor se je rešila leta 1910. Takrat je deželni odbor predložil deželnemu zboru nov občinski red in nov volilni red za mesto Ljubljano. Ker je deželni odbor gojil upanje, da bo s splošno in enako volilno pravico nepriljubljeno mu slovensko napredno večino v mestnem svetu za vselej pokopal, je svoje načrte deloma oprl na splošno in enako volilno pravico, prilil pa je nekoliko vode ter primešal splošni in enaki volilni pravici nekaj pluralitete, meneč, da bo s tem svoj zgoraj omenjeni namen še lažje dosegel. Tako se je zgodilo, da je dobila Ljubljana nov volilni red, dočim je za vse druge občine v deželi ostalo vse pri starem in de- želni zbor ni hotel ničesar čuti o tem, da bi se v teh občinah odpravil nad vso mero reakcionarni volilni sistem. Tako se je torej zgodilo, da je Slovenska ljudska stran- ka, kakor je bila tedaj vodena, povsod tam, kjer je upala na kake politične koristi, go- rela in plantela za splošno in enako vo- lilno pravico, tam pa, kjer se je bala poli- tičnih izgub, ostala reakcionarna ter naj- večja nasprotnica splošne in enake volilne pravice s proporcionalnim sistemom. V tem po- gledu je danes nemogoče imeti na razpo- lago dva obraza in istotako je nemogoče rešiti to važno vprašanje drugače v Ljub- ljani in drugače drugod po deželi. Če naj se torej izvrši kaka reforma, naj se izvrši po celi deželi, ali najodločneje bi morali ugovarjati, če bi hotel deželni odbor zopet roditi kake polovičarstvo, kakor ga je ro- dil v letu 1910! Podpisani župan predlaga, da nasvetuj odsek mestnemu občinskemu svetu:

1. Mestni občinski svet se brezpogojno izreka za princip, da se pri vseh avtonom- nih zastopstvih uvede splošna in enaka volilna pravica s proporcionalnim sistemom in da se pri tem dá volilna pravica samo- upravnim osebam obojega spola.

2. Deželni odbor se pozivlja, da naj predloži deželnemu zboru primerne pred- lože, s katerimi se bo splošna in enaka vo- lilna pravica na način, kakor ga omenja odstavek 1., uresničila za vse občine naše dežele.

3. Mestni občinski svet bi moral pa najodločneje ugovarjati, če bi deželni od- bor, kot je to že enkrat storil, omejil svoje predloge samo na deželno stolno mesto Ljubljano, medtem ko bi hladne krvi pri- puščal, da bi pri vseh drugih občinah v de- želi ostalo pri dosedanjem krivičnem vo- lilnem redu.

O teh sklepih naj se obvesti deželni odbor.

Poročevalec je predlagal, naj se na- sveti odobre.

P a m m e r je v razpravi povedal, da bo »samoposebi umljivo« glasoval proti predlogom, da nasprotuje ženski volilni pravici in da mu ne ugaja, ker se odprav- ljajo predpravice volilcev prosvetljencev.

Mlinarju se ne zdi sprejemljiv 3. predlog. — Po kratki polemiki poroče- valca je občinski svet sprejel z veliko ve- čino predloge, ki jih je poročevalec stavil.

Prezentacija novega trnovskega župnika.

Poročevalec dr. Novak je predlagal, naj se prezentira za novega župnika za mestno trnovsko župnijo v Ljubljani žup- nik v Sori Francišek Finžgar, ki ima že 23 službenih let; priporočal ga je tudi po- sebno še vsled njegovih zaslug na sloven- skem slovstvenem polju. Gospodu župniku Ivanu Vrhovniku predlaga toplo zahvalo in priznanje in da naj se mu dovoli častna letna pokojnina 1200 kron. Sprejeto.

Dalje so se na predlog poročevalca dr. Novaka izdala podrobna določila, če se licejske učiteljice omože.

V upravni odbor Mestne hranilnice so iz- volili sledeče gospode:

Belič Ivan, Bončar Anton, Dimnik Jakob, Kollmann Robert, Kozak Josip, Kraigher Fran, Lilleg Maks, Ložar Jernej, Milohnoja Ivan, dr. Novak Fran, Rojina Anton, Ru- žička Jan, Seunig Karel, Smole Jakob, Šarabon Andrej, Šarc Lovro, pl. Trnkoczy U., dr. Triller Karel, Velkovrh Ivan, Vid- mar Josin.

Poročilo finančnega odseka.

Poročal je podžupan dr. Triller: Deželnemu društvu za bolne na pljučih se dovoljuje za leto 1918 podpora 5000 kron za oskrbovalnico tuberkuloznih v Ljubljani. — Za razne poprave mestnega kopališča v Kolizeju se dovoli 5000 K.

Krekov spomenik.

Dr. Novak je poročal o prošnji odbora za Krekov spomenik v Ljubljani za prepuštev pramerne prostora za ta spomenik na Pogačarjevem trgu. Priporoča, naj se prošnji ugodi s pogojem, da se komisiji pritegne zastopnik obč. sveta in da se spomenik prepusti v varstvo in skrb občini.

Občinski svetovalec ravnatelj Jeglič: »Pogačarjev trg se mi ne zdi primeren za Krekov spomenik. Opozicija proti primerenosti tega trga za spomenik je med prebivalstvom velika. Bi li ne bilo dobro prevdariti, če bi ne bil umesten drug prostor. Ugajali bi morebiti bolj prostori pred »Mestnim Domom«, »Hrvatski trg« ali pa »Trg Tabor«.

Zupan dr. Tavčar pojasnjuje, da gre zdaj pred vsem za to, kako da bo zgledalo, ko se bo postavila šablona. O prostoru se še ni zadnja beseda izpregovorila.

Poročevalcev predlog se je na to sprejel.

Druge reči.

Odobrilo se je dr. Novakovo poročilo glede na nameravano regulacijo okrajne ceste ob stiku s Prisojno ulico in Martinovo cesto, dalje Likozarjev predlog, naj se stavi ponudba za obnovitev užitinskega zakupa za novo triletno zakupno dobo in Maličev poročilo o računskem sklepu in bilanci mestnega pogrebnege zavoda za prvo polletje 1917: dohodkov 116.797 K 6 vin., izdatkov 66.102 K 23 vin.

Interpelacije.

Podžupan dr. Triller je odgovarjal obširno na Franchetijevo vprašanje glede na preskrbo z mesom in kaj naj se stori, da ne bi ljudje cele noči čakali mesa. Dr. Triller je med drugim rekel: Če blaga ni, se težko razdeli. Ljubljana dobiva sedaj na papirju 48.000 kg mesa in 12.000 kg za ubožno akcijo. Vsak Ljubljančan dobiva 100 g, pol kilograma na teden, 1 kg na mesec. Nekaj mesecev bodo težave, ker potrebujejo živino za obdelovane polja. Za enkrat naj se potrpi. Oddaja mesa se bo raje ravnala.

Obč. svetovalec Praprotnik je povedal, da je prišlo danes popoldne k njemu do 100 gospodinj, ki so zahtevale, naj se kaj stori, da bodo dobile večje racije mesa. Prosil je tudi naj se izboljša razsvetljava na Martinovi cesti.

Zupana je na konec koncev kot načelnika šolskega odseka naprosil, naj vse stori, da se šolskim otrokom za brani poset kinov, ki je škodljiv z estetskih, pedagoških in higijeničnih razlogov.

Obč. svetovalec Jeglič je prosil, naj se razširi Škofja ulica.

Obč. svetovalec Koleča je grajal sedanjo razposajenost šolske mladine. Priporočal je, naj bi se šolska mladina, kadar je prosta, zbirala k predavanjem verskega in vzgojnega značaja.

Zupan je na to javno sejo zaključil.

Mariborsko pismo.

Maribor, 18. marca.

Poročali smo o gonji, ki so jo Nemci uprizorili proti profesorju tukajšnjega moškega učiteljskega rez. stotniku dr. Pivku. Očitati so mu, da je pobegnil k sovražniku in izdal važne vojaške tajnosti, posebno načrt o nameravani ofenzivi proti Italiji. Vsi to izdaje dr. Pivka se je moral ves načrt ofenzive predelati in ofenziva sama preložiti za osem dni. Tako so pisali nemški listi in poslanec Markhl je celo stavil o tej zadevi interpelacijo v državnem zboru. Sedaj pa je vojaška oblast dognala, da je bil dr. Pivkotov bataljon tako silno in s tako premočjo napaden, da je bil skoro popolnoma uničen. Pri tej priliki je bil težko ranjen tudi dr. Pivko in je tako prišel v italijansko vojno ujetništvo.

Tako se je torej zopet enkrat pokazalo, s kake vrste ljudi se moramo boriti štajerski Slovenci. Nobeno sredstvo, pa naj je še tako podlo in umazano, tem ljudem ni preslabo, da le mislijo, da bodo s tem škodovali svojim nasprotnikom. Človeka mora obiti neizmerni gnus pred vso to moralično gnolobo.

Gospodarska zadruga v Rušah pri Mariboru je imela včeraj občni zbor, ki je bil razmeroma dobro obiskan. Ta zadruga se v zadnjem času jako lepo razvija. Minulo leto je imela preko 1¼ milijona kron prometa. Čisti dobiček je znašal 27.000 K.

O načinu rekvizicije smo že enkrat pisali, a zdi se, da je to poglavje sploh neizčrpno. Medtem ko poberejo kmetu zadnjega vola, ja v mestu Maribor 80 parov volov, od katerih je komaj šest parov, ki jih rabijo za obdelovanje polja, druge — pitajol! A teh volov ne rekvirirajo!

Enako je tudi z graščinsko živino. Graščaki imajo polne hleve živine, in ta je sakrosanktna, a ubogi kmetici, ki ima moža in sina v vojni službi, pa poberejo zadnji rep iz hleva.

Mleko je postalo pri nas že prava redkost. Za otroke, stare in bolnike so vpeljane ulečne karte. Teh je vseh skupaj 1034, in sicer: 238 za otroke pod enim letom po 1 liter, 238 litrov; 221 za otroke v drugem letu po pol litra, 110-5 litrov; 313 za nad 70 let stare ljudi po četrt litra, 78-25 litrov; 262 za bolnike povprečno po pol litra, 131 litrov, skupaj 557-75 litrov. Vsega mleka pa je dnevno na razpolago komaj 289 litrov, tako da se more izdati komaj polovico po kartah nakazane mleka. Imovitejši družine si pomagajo pač tudi še danes in te imajo še vsega dovolj; tudi mleka. V vsem pa je v mestu okoli 2000 otrok v starosti 2 do 6 let, ki so nezadostno preskrbljeni z mlekom in okoli 8000 oseb, ki sploh nimajo nikakega mleka. Bolnišnica, kjer je okoli 250 bolnikov, dobiva dnevno samo 16 do 20 litrov mleka.

Kruha ni, moke ni, mesa včasih po ves teden ni, mleka ni, od česa naj ljudstvo živi? Kam bodo končno te razmere dovedle?

Mariborska okoličanska občina Počreže je popolnoma slovenska občina, a imajo vzlic temu izključno nemško šolo, ker se občina nahaja v nemških rokah. Samo veronauk se poučuje v slovenskem jeziku. Dosedaj se nad tem ni nihče spodbikal. V včerajšnji »Marburgerzi« pa se je nek srdeček spravil radi tega na kateta Holzmann, zahtevajoč od okrajnega šolskega sveta, da energično nastopi proti »nezakonitemu« delovanju tega — »Windisch-Deklarations-Gestlichen«. Človek bi se smejal, ko bi ne bilo prežalostno.

Tržaško pismo.

Trst, 18. marca 1918.

Tudi materijalni uspeh nedeljskega Krekovega slavlja je krasen. Računi sicer še niso definitivno zaključeni, vendar lahko računamo na 7500 kron čistega dobička. Tržaški odbor za Krekovo slavlje je sklenil, da se odda ena tretjina dobička glavnemu odboru v Ljubljani za Krekov spomenik, dve tretjini pa se da tržaškemu podpor-nemu društvu z željo, da se ustanovi poseben »Krekov fond« v podporo ubogim slovenskim dijakom, kar je gotovo v duhu našega velikega Kreka. Saj naše slovensko dijaštvo ni imelo še večjega dobrotnika od njega. Kakor je krasno uspelo Krekovo slavlje v Trstu, tako sijajno se je obnesla tudi Krekova prireditev na Proseku. Mnogi so kar v procesijah romale na Prosek od vseh strani. Sicer prihajajo tržaški Slovenci radi na veselice, toda toliko ljudstva menda že kmalu ni bilo na Proseku zbrane. Zato je tudi denarni dohodek, ki se razdeli deloma za Krekov spomenik, deloma za domače dobrodelne namene, zelo ugoden. Na sporedu je bilo razen petja in slavnostnega govora Krekova igra: »Tri sestre«. Občinstvo je navdušeno pritrjevalo župniku g. Martelancu, ko je pozival tržaške Slovence, da ne smejo prodati tujcu niti pedit zemlje. — Kakor te slavnosti — o tem smo prepričani — bodo sijajno izpadle tudi one pri Sv. Ivanu, na Opčinah in v Šklednju, kjer se povsod pridno vadijo in pripravljajo. Tako je prav! Vsak tržaški Slovenec naj ve, kaj nam je dr. Krek in kakšnega pomena za Trst je jugoslovanska ideja in kakšnega pomena je Trst za jugoslovansko državo!

»Internacionalno časnikarsko društvo« je priredilo, — kakor smo že javili — dva koncerta v prid sirotam svojih članov. Oba koncerta sta izpadla v vsakem oziru zelo dobro. Posebno drugi koncert je bil pravi umetniški užitek. Pri tretjem koncertu bo pa sodelovala tudi naša »Glasbena Matica« s slovenskimi umetniki in narodnimi pesmimi. To bo menda prvič, da se bo slovenska umetnost pokazala tudi pred italijanskim občinstvom.

Trst brez kruha! Že dalje časa smo dobivali kruh, ki je bil tako težak, da bi ga mogel prebavljati le kak medvedji želodec. Ker je bilo ljudstvo s tem kruhom nezadovoljno, je sklenila aprovizacijska komisija oddajati samo po 10 dek takega kruha na osebo, sicer pa rajši razdeljevati turšično moko. Občinstvo se je udalo tudi v to usodo s hvalevredno potrpežljivostjo. Sedaj se pa govori, da ostanemo brez kruha. Brez mesa, brez moke, brez zabele; sedaj pa še brez kruha, kaj pa še hočesh? Res, daleč nas je privedla umetnost naših aprovizatorjev! Naši trgi, nekdanji polni sadja in zelenjave, so sedaj prazni, da človeka kar žalost obhaja. Le na ribjem trgu je bilo pretekla dni parkrat zelo živahno, ker je došla večja množina rib. Na tisoče kupovalcev se je gnetlo okrog prodajalcev, ki so prodajali blago pozno v noč. Kako olajšano bi bilo prehranjevanje našega mesta, če bi kompetentne oblasti za to preskrbele, da bi se pomnožil in uredel ribji lov in uredilo prodajanje, ter da bi ne bilo treba ljudem čakati na kilo rib cele dneve. In vzroka, zakaj se za to ne

poskrbi, sedaj res ne poznamo. Če bi se to uredilo, bi tudi tisti možje, ki nam doma delijo živila z lekarniškimi uteži, mirneje spali.

Politične novice.

+ **Št. Ilj pod Turjakom.** Shod dr. Verstovška dne 17. marca je bil prvi narodni tabor gornjemislinske doline za jugoslovansko deklaracijo. Z živio-klici so pozdravili zborovalci svojega neumorno delavnega poslanca, z zadoščenjem poslušali, kako Jugoslovanski klub popravlja krivice iz za žalostne dobe, ko ni bilo parlamenta, in radostno pritrjevali delu Jugoslovanskega kluba, da nam ublaži trpljenje sedanjih dni, in veselo pozdravljali Jugoslavijo pod cesarjem Karlom. — Na predlog g. Rozmana se je soglasno sprejela ta-le resolucija: 1. Ljudski shod v št. Ilju pod Turjakom dne 17. marca izreka Jugoslovanskemu klubu, ki se tako vneto in odločno bori za pravice Slovencev, Hrvatov in avstrijskih Srbov, najprisrčnejšo zahvalo in zaupnico v najobilnejši meri; 2. z navdušenjem soglašajo z majniško deklaracijo Jugoslovanskega kluba in se soglasno pridružuje mirovnemu delu sv. očetstva in Nj. Vel. cesarja Karla I.; 3. navdušeno pozdravlja neustrašni nastop ljubljanskega knezoškofa za Jugoslavijo, katere duša je naš nesmrtni dr. Krek. — V dokaz, da smo enih misli s Jugoslovanskim klubom, je g. predsednik izročil g. državnemu poslancu od Bralnega društva v št. Ilju in krajnega šolskega sveta v št. Vidu izjave za jugoslovansko deklaracijo in nabiralne pole iz župnije št. Ilj z 1221 in št. Vid z 238 podpisi. G. poslanec je vzel na znanje še celo vrsto pritožb in prošenj za pomoč. Narodni himni »Hej Slovani« in »Lepa naša domovina« sta zaključili ta ljudski tabor.

+ **Mirovna pogajanja z entento se pričela?** Budimpešta, 20. marca. Uradni »Deli Hirlap« prinaša informacijo »iz zanesljivega vira«, da smo mirovna pogajanja med entento in centralnimi silami že v teku. Po vesteh tega lista so se pričela pogajanja na Wilsonovo zahtevo na temelju njegovih predlogov.

+ **Hrvatska volilna pravica** ne more dobiti sankcije, ker leži še vedno v Budimpešti. Pravega vzroka doslej nismo vedeli, a sedaj so ga odkrili v ogrskem parlamentu. In kakšen vzrok je to? Mažari in Nemci morajo najprej dobiti domovinsko pravico tudi na Hrvatskem, potem bo šele mogel dobiti zakon o volilni reformi sankcijo.

+ **Ali je na Hrvatskem banska kriza?** Osješka »Die Dra« piše: Naše informacije pravijo, da je ni. Morebiti je bila, ali ko je ban razgal jugoslovanski posvet, katerega se je udeležil dr. Korošec in tovariši, od takrat je njegov položaj v Pešti tako utrjen, da o krizi ni govora. Ban in koalicija sta dve duši in ena misel. Ban se, preden napravi kak korak, vedno poprej posvetuje s koalicijo. Enako močan je tudi banov položaj na Dunaju.

+ **Mažarski polki pridejo v Osjek v Slavonijo.** V vojaških krogih govore, da prestavijo osješki 78. pešpolk iz Osjeka v Arad, na njegovo mesto v Osjek pa pride 52. pešpolk. Hrvatski 28. domobranski polk prestavijo v Pečuh, v Osjek pa pride mažarski 19. domobranski polk. Poslanci nameravajo vsled te nenadne spremembe interpelirati in vprašati za vzroke tej odredbi.

+ **Žalostna obletnica.** Dne 12. marca je bila obletnica, ko je tega dne leta 1861. zadnji hrvatski okrajni glavar v Čakovcu, Globočnik, izročil na zapoved hrvatske vlade, svoj urad posebni v ta namen sestavljeni komisiji. Od tega dne je Medmurje faktično odtrgano od kraljevine Hrvatske in pridruženo kraljevini Ogrski.

+ **Prehrana.** Dunaj, 20. marca. Predsednik avstrijskega urada za prehrano dvorni svetnik dr. Paul, se je mudil včeraj v Budimpešti in se je razgovarjal z ogrskim ministrom za prehrano Windischgraetzom o vprašanjih prehrane.

+ **Preradovičeva slavnost v Zagrebu.** V torek, dne 19. t. m., je prišlo v Zagrebu povodom Preradovičeve slavnosti do veličastnih manifestacij.

+ **Delegacije.** »Venkov« poroča z Dunaja z dne 16. t. m.: Koj po velikonočnih praznikih se sestanejo avstrijske delegacije. Vršila se bodo plenarna zborovanja in zborovali bodo odseki. Ni pa izključeno, da se odsek za zunanje zadeve sestane že pred prazniki, če se vrne grof Czernin in poda pojasnila o mirovnih pogajanjih z Rumunijo. Istotako bo sklican pred vsem pododbor za vojaške zadeve. Sicer je bil sklican ta odsek že 20. t. m., toda morali so ga z ozirom na obširni materijal preložiti. Slovenski člani tega pododborja bodo stavili celo vrsto predlogov, da odpravijo nezdruze razmere pri vojaštvu.

+ **Jugoslovani in Italijani.** Iz Lugana poročajo, da je jugoslovanski voditelj dr. Trumbić po naročilu londonskega jugoslovanskega odbora prišel v Rim, da nadaljuje pravna pogajanja z Jugoslovani v Italiji. Istočasno poroča italijansko časopisje, da se italijanska vlada ne bo več upirala ustanovitvi čehoslovanske legije iz avstrijskih vojnih ujetnikov.

+ **Rumunski kralj Ferdinand v Švicah.** »Pesti Naplo« poroča: Rumunski kralj Ferdinand je odpotoval v Švico. Mirovna pogajanja so bila 8. t. m. v Bukareštu prekinjena. Grof Czernin se je dan pozneje sestel s kraljem Ferdinandom. Ta je rekel, da noče ovirati trajni mir še s svojo osebo in zato zapuša Rumunijo. V ponedeljek popoldne se je nato odpeljal skozi Sedmo graško, Ogrsko in Avstrijo v Švico.

+ **Rumunija plača kontribucijo 400 milijonov.** Sofija, 20. marca. Bukareški dopisnik »Utra« poroča: V smislu § 49 haaške konvencije je maršal Makensen po primeru v Belgiji, naložil v zasedenih krajih Rumunije (razen v Dobrudži) vojno kontribucijo v znesku 400 milijonov levov. Od te vsote uporabi 244 milijonov za pokritje stroškov za vzdrževanje reda, ostanek pa za potrebe devete armade.

+ **Nemci v Ukrajini.** »Robotnica Gazeta« poroča, da ostane nemška armada v Ukrajini do jeseni.

+ **Joffe ruski veleposlanik v Berlinu** Za ruskega veleposlanika v Berlinu bo imenovan bivši predsednik mirovnih delegacij v Brestu Joffe.

+ **Kongres sovjetov v Moskvi.** »Vorwärts« poroča: Trockij je prejel od ljudskih komisarjev brzogovorni poziv, naj pride 18. marca pred kongres sovjetov, da poda pojasnila o nekaterih točkah glede mirovnih pogajanj v Brestu Litovskem. Lenin se je izrekel proti temu, da bi bil Trockij na kongresu v Moskvi navzoč. »Moskiewske Vjedomosti« poročajo, da so se vršila pred velikim moskovskim kongresom, ki je vsled slabih železniških zvez za pet dni zakasnil, predpovedovanje moskovskega sovjeta. Toda tega posvetovanja se niso udeležili samo člani moskovskega sovjeta, ampak tudi iz Petrograda došli ljudski komisarji, dalje Radek, Joffe, Sinovjev, Svjezdlov, Hermanski, Čerapov in drugi. Član prve mirovne delegacije profesor Pokrovski je govoril ostro proti Nemcem. Njegovim izvajanjem so se pridružili z govori socialni revolucionarji Čerapov, Radek in gospa Bulke. — List »Russkoje Slovo«, ki je vključil prepovedi priobčelj brzogovorko, ki jo je poslal Henderson iz Londona v imenu angleške delavske stranke, z oklicem na ruske proletarce, je bil zaplenjen in ustavljen.

+ **Ententin dogovor z Nizozemsko.** Nizozemski zunanji minister Loudon je v drugi zbornici izjavil, da je vlada prvotno nameravala ententine pogoje zavrniti, po temeljitem prevdaru je pa pogoje posebno z ozirom na ljudsko prehrano sprejela.

+ **Pogajanja s Švedsko.** Reuter poroča, da se bo v najkrajšem času sklenil splošen dogovor med entento in Švedsko. Ententa bo švedski zagotovila dobavo 100.000 ton pšenice, 100.000 ton koruze in 50.000 ovsa.

+ **Volitve v poljski državni svet.** Korespondenčni urad poroča iz Varšave: Volitve za poljski državni svet se bodo vršile dne 9. aprila.

+ **Španska vlada odstopila.** Iz Madrida poročajo: Ministrski predsednik Garcia Prieto je parlamentu sporočil, da je kabinet odstopil.

Vojna poročila.

Avstrijsko uradno poročilo.
Dunaj, 20. Uradno: Nobenih posebnih dogodkov. — Premirje z Rumunijo je podaljšano do 22. marca.
Načelnik generalnega štaba.

Nemško uradno poročilo.
Berlin, 20. Veliki glavni stan:
Zapadno bojišče: Vojni skupini Rupertava Bavorskega in nemškega cesarjeviča: Med obrežjem in prekopom La Basse se je nadaljevalo živahno poizvedovanje. Artiljerijski ogenj, ki je zjutraj v teh odsekih ponehaval, je popoldne postal zopet močnejši. Na ostali fronti so se boji oživel le zvečer jugozapadno od Cambrai, med Oise in Ailette, severno od Berry au Bac in na posameznih mestih Champagne.

Vojni skupini v Gallwitzu in Alberta Virtemberskega: Ognjeni boj pri Verdunu se je s silovitostjo nadaljeval. Obojestranski artiljerijski sta se pobijali večkrat z največjim razsipanjem municije. Streljali so skoro brez presledka od zgodnjega jutra do poznega večera. Tudi v odsekih Blamont in Badonviller je francoska artiljerija živahno delovala.

Vzhod: V Ukrajini so virtemberske čete, ki prodirajo, da očistijo železnico, ki

pelje od Oljivopolja proti severovzhodu, pri Novi Ukrainki v boju pregnale močnejše tolpe. — Premirje z Rumunijo, ki je poteklo 19. marca, je podaljšano do 22. marca popolnoma. Z ostalih bojišč nič novega. Ludendorff.

Priloge na zapadnem bojišču.

Vojaški strokovnjaki poročajo: Iz nemškega vojnega poročila je razvidno, da so Nemci prepeljali mnogo čet z vzhodnega na zapadno bojišče. Med armadni skupini nemškega cesarjeviča in vojvode Alberta so postavili več armad pod poveljstvom generala Gallwita. Ta nova armadna skupina obsega Champagno in prostor pri Verdunu. Že par dni sem se na obeh straneh Moze vrše silni artiljerijski boji.

Tudi na sovražni strani so se izvršile znatne spremembe. Belgijci, ojačeni z 1 francoskim zborom, so prevzeli odsek ob flandrijski obali, Angleži stoje pod generalom Haighom na prostoru od Yperna do Oise in imajo med Neufschateau in Armentieresom med seboj tri portugalske divizije. Od Oise do švicarske meje stoje glavne sile Francozov pod poveljstvom generala Petaina.

Okoli šest do osem francoskih divizij s številno konjenico pod poveljstvom generala Focha stoji ob srednji Marni kot strategične rezerve. Te imajo nalogo, da ustavijo nemški sunek, ali da v slučaju, če se nemški napad ponovno vrši, vdero v fronto izmučenega sovražnika.

Amerikancev je 120.000 in so po divizijah razdeljeni po francoski fronti, deloma pa še v etapi, kjer se še vežbajo. Vrhovno vodstvo vseh petih skupin ima v rokah vojni svet v Versaillesu.

Sprava med Rusijo in Ukrajinom.

Kodani, 20. Sovjet ljudskih komisarjev je sklenil, da se bo popolnoma spravil z Ukrajinom. Vse difference s centralno rado bodo poravnali in pripravili vse potrebno za pobratimstvo.

Deklaracija, Jugoslovanski klub in S. L. S.

Iz Ospa v Istri smo prejeli sledečo izjavo: Pripravljeni smo sprejeti Nemce kot goste, če treba kot prijatelje, nikdar pa ne kot tlačilce. Zato se z navdušenjem in solidarno podpisujemo za jugoslovansko državo pod železno Habsburžanov v smislu državnozbornske izjave Jugoslovanskega kluba z dne 30. maja 1917. (229 podpisov.)

Občinski odbor v St. Lampertu pri Litiji je v svoji seji dne 18. marca 1918 soglasno sklenil se pridružiti jugoslovanski deklaraciji z dne 30. maja 1917 ter izreka svoje zaupanje združenim jugoslovanskim državnim poslancom. Z veseljem pozdravlja nastop prezviselega vladike gosp. dr. Antona Bonaventura Jegliča, kateri se je odločno zavzel za pravice svojega naroda.

Občinsko starešinstvo občine St. Viskogore na Tolminskem je v svoji seji dne 14. marca 1918 v svojem imenu vseh občanov sklenilo sledeče: Z navdušenjem se pridružujemo majniški deklaraciji Jugoslovanskega kluba, ki je edina rešitev za naš zatirani narod. Obenem pozdravljamo prizadevanje presvetlega cesarja Karla I. za mir. Odobravamo plemenito prizadevanje poslancev, združenih v Jugoslovanskem klubu, ki se z vso vnuemo trudijo za osvoboditev, mir in srečo našega naroda pod habsburško dinastijo in jim izrekamo popolno zaupanje.

Ljubljanska aprovizacija.

a Kislo zelje za I. okraj. Stranke I. okraja prejmejo kislo zelje na izkaznice za krompir v petek, dne 22. t. m. in v soboto, dne 23. t. m. pri Jakopiču na Mirju. Določen je ta-le red: V petek, dne 22. t. m. dopoldne od 8. do 9. ure štev. 1 do 100, od 9. do 10. ure štev. 101 do 200, od 10. do 11. ure štev. 201 do 300, popoldne od 2. do 3. ure štev. 301 do 400, od 3. do 4. ure štev. 401 do 500, od 4. do 5. ure štev. 501 do 600. V soboto, dne 23. t. m. dopoldne od 8. do 9. ure štev. 601 do 700, od 9. do 10. ure štev. 701 do 800, od 10. do 11. ure štev. 801 do 900, popoldne od 2. do 3. ure štev. 901 do 1000, od 3. do 4. ure štev. 1001 do konca. Vsaka oseba dobi 2 kilograma, kilogram stane K 1.50.

a Jajca za V. okraj. Stranke V. okraja prejmejo jajca v petek, dne 22. t. m., v soboto, dne 23. t. m. in v torek, dne 26. t. m. na izkaznice za mast v cerkvi sv. Jožefa (vhod skozi glavna vrata). Določen je ta-le red: V petek, dne 22. t. m. dopoldne od 8. do 9. ure štev. 1 do 100, od 9. do 10. ure štev. 101 do 200, od 10. do 11. ure štev. 201 do 300, popoldne od 2. do 3. ure štev. 301 do 400, od 3. do 4. ure štev. 401 do 500, od 4. do 5. ure štev. 501 do 600. V soboto, dne 23. t. m. dopoldne od 8. do 9. ure štev. 601 do 700, od 9. do 10. ure štev. 701 do 800, od 10. do 11. ure štev. 801 do 900, popoldne od 2. do 3. ure štev. 901 do 1000, od 3. do 4. ure štev. 1001 do 1100, od 4. do 5. ure štev. 1101 do 1200. V torek, dne 26. t. m. dopoldne od 8. do 9. ure štev. 1201 do 1300, od 9. do 10. ure štev. 1301 do konca. Vsaka oseba dobi 3 jajca, jajce stane 70 vinarjev.

Darile za dr. Krekov spomenik!

Ljubljanske novice.

lj Za revno šolsko mladino. Občina Moste bo na praznik Matere božje, dne 25. t. m. na Selu pri Karmeličankah, slovesno praznovala obletnico ustanovitve zavetišča za revne šolske otroke (ubojna šolska kuhinja). Ob 7. uri zjutraj bo sv. maša z nagovorom, skupnim sv. obhajilom šolskih otrok in z blagoslovom. Službo božjo bo opravil c. kr. deželni šolski nadzornik dr. Mihael Opeka, predsednik »Upravnega odbora dnevnih zavetišč za revno šolsko mladino«. Slavnosti se udeležijo tudi starši podpiranih otrok in udje Vincencijeve konference za Moste s svojim načelnikom g. Ivanom Orehek, kateri si je za obstanek šolske kuhinje v Mostah pridobil zelo lepih zaslug.

lj »Društvo železniških uslužbencev za vzajemno podpiranje ob smrti v Ljubljani« ima svoj redni občni zbor na praznik, dne 25. marca 1918 točno ob 9. uri dopoldne v salonu hotela »Ilirije«, Kolodvorska ulica, z običajnim dnevnim redom. K obilni udeležbi vabi odbor.

lj Društvu »Dobrodelnost« je daroval trgovec Josip Olup iz Ljubljane za slovenske invalide 50 kron in za sirote 50 K.

Koroške novice.

k Dekan Fr. Schaubach †. V Domačalah je umrl dne 14. marca č. gosp. Franc Schaubach, dekan rožeške dekanije. Poročil se je 14. maja 1849 v Pečah pri Podkloštru in bil v mašnika posvečen 20. julija 1874. L. 1888. je postal župnik v Domačalah. L. 1893. je bil imenovan za dekana rožeške dekanije in kn.-šk. duhovnega svetnika. L. 1894. ga je imenovala vernberška občina za častnega občana. Mnogo se je bavil v naravo- in starinoslovju. Tudi njegov starejši brat Ivan je bil duhovnik. Naj počiva v miru!

k Razpisana je župnija Domačale do 27. aprila t. l. Patron je tamošnja graščina. k Neverjetno je, piše »Tagblatt« (št. 60), da oblasti ne nastopijo zoper znano centralo za promet s sadjem in sočivjem »Geos« in pravi prav dobro: »Državna misel se pri nas ne goji, ne, marveč trudi se, da državno misel z gorjaci iz zvestih državljanov in kmetov izbijejo in ubijejo.« — »Geos« ima namreč v Volšbergu svojo podružnico. Lani se je pridelo zlasti v labodski dolini zelo mnogo sadnega mošta, ki pa vsled početja te centralne ne pride deželanom v prid, marveč židovskim trgovcem. Vsled tega je list, tako razburjen in pravi celo, da se po vsem tem ni čuditi »bolševškemu duhu«. Isti list pa zelo zameri nam Jugoslovanom, da se hočemo otresti tega zlega duha, ki pri nas vsepovsod vlada zlasti zoper Slovence. Doslednosti in pravice ti gospodje nočejo pripoznati.

k Celovške novice. Umrl je dne 11. t. mes. tukajšnji mesar in hišni posestnik K. Semelrock, star 66 let. — Sedem let že teče celovška električna cestna železnica, pa šele zdaj so predložili mestnemu odboru obračun za to dobo. Do vstevši leta 1916. je imela primanjkljaja 162.893 K, od tedaj so se dohodki zboljšali. — Karte za meso bodo vpeljali dne 2. aprila.

k Razno. Vodja vojaške častniške cenzure v Celovcu, stotnik grof Nyaryi je po enoletnem poslovanju odstopil. — Pliberško mesto je podarilo »Schulvereinu« 50 kron. Ali je dodelo tudi kaj slovitega »pliberškega masla«, ni znano. — Vlak je povozil v Beljaku dne 13. t. m. kurjača južne železnice Janca. Zapušča vdovo in 8 nepreskrbljenih otrok.

k Šolstvo. Razpisana so ženska učiteljska mesta na šolah v Bilčovsu (utrakvistična), Vratih in Prevaljih. V šolah sede slovenski otroci, znanje slovenščine se od učiteljic ne zahteva! Znani koroški sistem! — Vpokojena je učiteljica A. Čebul v Prevaljih.

Primorske novice.

p Vlada na podpora Istri. Za l. 1917. je dala vlada za istrsko prebivalstvo 4.500.000 K podpore; prišlo bi torej po 14 K 06 v. na osebo; vendar so pa pritrkali deželanom, da so mogli dati nekaj več delavstvu po mestih. Za prvo četrtletje 1918 je dala vlada 900.000 K in bi prišlo na osebo 2 K 65 v.; tudi to-pot so se ozirali v prvi vrsti na delavstvo, posebno v Pulju.

p Aprovizacija Istre. Dne 11. in 12. marca se je sešel upravni odbor za aprovizacijo Istre. Predsednik istrske deželne upravne komisije je poročal o velikih težavah, ki se stavijo popolni ločitvi istrske aprovizacije od tržaške v smislu sklepov na Kozini. Priporočal je, naj se zahteva opusti. Večina je to odklonila in izvolila ožji odbor, ki naj se oglasi pri namestniku in ga prosi, naj na Dunaju na vsak način doseže, da se izvrši ločitev in da se za Istro ustanovi poseben žitni urad; za Istro namenjeno žito naj meljejo istrski mlinci, ki jih je dovolj. Dalje so izvolili poseben odsek, ki naj pripravi potreb-

no za ustanovitev posebnega urada za ureditev trgovine s sadjem, zelenjavo in povrtino, dalje za ustanovitev urada za seno in slamo kakor tudi posebnega urada za ureditev trgovine z ži-vino v Istri.

p Iz Rihemborka. Kakor povsod, tako gre tudi pri nas prav trda z živili. — Iz naše občine je bilo približno polovica ljudi izgnanih, večina je šla v barake. Sedaj so se vrnil brez vseh sredstev. Z veseljem so se vrnili, češ, doma bo bolje — toda zmotili so se, kajti ako ne bo hitre pomoči, bodo umrli od gladi. Aprovizacija je popolnoma odpovedala. Že par mesecev nič, razen 1 kg moke in pol kilograma sladkorja! Ali naj ljudje ob tem živijo? Kaj bo s semenom? Ljudje se trudijo, kopljejo njive ter vozijo gnoj na ročnih vozičkih, ker živine ni. A kaj bodo sejali, kaj sadili, tega ne ve nihče. Tolažijo se: nam bo vlada poslala, pa kdaj. Čas je tu, treba je sejati, krompir saditi! Pa kje dobiti? Ali je na nas vse pozabilo? Ali naj pustimo njive prazne? Ali bode naša prihodnost slabša kot preteklost v prognanstvu?

p Bivši gojenec moškega učiteljskega goriškega, ki se sedaj nahajajo v vojaškem službovanju, so prejeli tudi za šolsko leto 1917/18 državno ustanovo in sicer: Jelinčič Ciril, Kodrič Vladimir, Nanut Viljem in Viller Albreht po 120 kron, Benini Karol, Kumar Franc in Šavli Josip po 90 kron, Justin Ciril pa 50 kron. V svrhu prejema svoje ustanovnine naj določijo navedeni gojenec natančni svoj naslov učiteljske-mu ravnateljstvu, ki je sedaj v Ljubljani, Dunajska cesta 38, II. nad., v posvetovalnici Zadrugne zveze.

p Občinski urad občine Brestovica se nahaja sedaj v Nabrežini štev. 6.

p Darovi za begunce. Gosp. drž. in dež. poslanec Josip Fon je nabral pri članih Jugoslovanskega kluba 320 K, katere je poklonil v prid goriškim beguncem. — Na družbanem večeru pri Henrik Irgolič-u v Vicanskem vrhu so darovali Posredovalnici za goriške begunce sledeči: Marica dr. Offnerjeva 40 K, dr. Senjor 2 K, Venček Sok 10 K, Henrik Irgolič 10 K, Alojzija Veldin 10 K, Kristina Tribnikova 10 K, Anton Gec 5 K, Ivan Irgolič 5 K, Alojzij Irgolič 2 K, Ivana Irgolič 2 K, Liza Sok 10 K. Vsem cenj. gg. darovalcem se Posredovalnica prav toplo zahvaljuje z željo, da bi našli mnogo posnemalcev.

p Umrla je 8. t. m. kot begunka v St. Rupertu na Dolenjskem Vincencija Faganelj iz Prvačine v 76. letu starosti.

p Antonija Vončina, begunka iz Freščakov 63 obč. Kal, išče svojega moža Jožefa Vončina, ki je služil lansko leto kot pomožni orožnik na Colu pri Vipavi. Pojasnila o njem na naslov: Antonija Vončina, Podjelovo brdo 27, p. Gorenjavas nad Škofjo Loko.

p Smrt med begunci. V Krškem je umrla Lojzika Škerl, petletna hčerka gosp. nadpoštarja iz Sežane.

p Kočijo in konja ukradel je doslej neznan tat tržaškemu izvoščku M. M., ko se je bil šel okrepčat v gostilno Sievitz v ul. Coroneo in pustil voz 10 minut brez nadzorstva na ulici. Tatu in voza ter konja še niso dobili.

p Pet stanovanj v eni hiši oplenili. so tatovi v Trstu, ul. Tor San Pietro št. 14. Pohištvo so razbili, obleko, posteljnino, zastore, preproge itd. pa odnesli. Tatove so izsledili in zaprli.

p Slabo se jim je obneslo. V pisarno trgovca z živino Ignacija Stern v Trstu, ulica delle Aquie 16, so ponoči vdrl vlomilci in z orodjem, ki mu pravijo »prešičeva noga«, vlomili tudi v železno blagajno. Delati so morali vso noč, toda v blagajni niso našli drugega, nego par listin. Stern jemlje vsak večer ves denar s seboj.

p Detomori. V Trstu so te dni našli dve mrtvi trupli novorojencev; enega v nekem sodu, drugega v obcestnem kanalu.

p Rop v hotelu de la Ville v Trstu. V navedenem hotelu se je bil minole dni nastanil neki poročnik. Naslednji dan se je oglašil v kavarni Adriatica, začel pogovor z natakarnjem in mu ponudil večjo množino čokolade po zmer-ni ceni. Natakarn je z veseljem sprejel, si izposodil potrebni denar in šel naslednji dan k poročniku v hotel, kakor sta se bila domenila. Tu ga je poročnik takoj vprašal, da-li ima s seboj potrebnih 3000 K. Natakarn je potegnil listnico in mu pokazal zveženj bankovcev. Sedaj je poročnik segel v žep, posvetil prebledelemu natakarnju z revolverjem na prsi in mu zapretil, da ga ustrelji, ako mu ne izroči denarja in ne molči, dokler se on ne odstrani iz hotela. Natakarn je ubogal kakor v sanjah in šele čez več minut sledil roparju, ki je bil pa medtem že izginil. Domnevajo, da je bil to kak preoblečen civilist.

Prosveta.

pr Za slovensko gledališče! Podpi-sovanje deležev za gledališki konzorcij dobro napreduje. Kmalu se bo dosegla vsota 200.000 K. A če naj bo prihodnja sezona na umetniški višini, ki si jo želimo, bi bilo potrebno, da pristopi še več članov h konzorciju. Zato nanovo vabimo vse Slovence, da se udeležijo podpisovanja za slovenski gledališki sklad. Pokažimo v dejanju, da nam je za kulturo! Prav bi bilo, da bi se udeležili podpisovanja ne samo denarni zavodi in bogati zasebniki, ampak najširji sloji. Kdor more utrpeti 100 K, naj bi pristopil kot član h konzorciju — tako postane gledališče splošno-slovenski kulturni zavod v najboljšem pomenu. Podpise sprejemajo: Jadranska banka, Kmetiska posojilnica, Ljubljanska kreditna banka, Zadrugna zveza, vse v Ljubljani.

pr »Književni Jug«. Izašao je VI. broj sav posvečen Preradoviću u povećanom opsegu, sa ovim sadržajem: Aleksa Šantić: Prolog. — Dr. B. Vodnik: Preradović kao slavenofil. — Dr. A. Bazala: O Preradoviću kao misliocu. — Tugomir Alaupović: Na grobu pjesnikovu. — Dr. F. Ilešić: Preradović v Slovincih. — Angielo Danko: Preradoviću. — Vlad. Čorović: Preradović prema Srbima. — N. Bartulović: Politički nazor Preradovića. — Res: Ljubavna lirika Preradovića. — U pregledu piše dr. B. V. životopis Preradovića i druge dvije bilješke o njemu, a Stj. Ilijić o Lopudskoj sirotici. — Ornamente za sliku pjesnikovu izradila je Anka Krizmanić. — Dobiva se u knjižarama. — Pretplata 40 K na godinu; 20 K na pola godine, a 10 K na četvrt godine. — Adresa: »Književni Jug«, Zagreb, Gundulićeva ulica 29.

pr Rodinov zadnji oklic. Iz Rodinove zapuštine objavlja Pavel Gsell, njegov književni prijatelj oklic mojstra na umetniško mladino sveta: »Ljubite udano mojstre, ki so bili pred Vami, klonite se pred Fidijem in Michelangelom, občudujte božanstveno veselost enega in strasten strah drugega. Občudovanje je plemenito vino za plemenite duše, nikar pa ne posnemajte svojih učiteljev. Pri vsem spoštovanju do izročila pomnite, kaj večno plodovitega vsebuje: ljubav do narave in odkritosrčnost. To sta dve strasti genija. Vsi ti so obožavali naravo in nikdar lagali. Izročilo Vam neprestano svetuje, da vprašujete resnico, in Vam prepoveduje, da se slepo udaste kakemu mojstru. Narava naj bo Vaša edina boginja. Za umetnika je vse lepo; kajti njegov oster pogled odkrije v vsakem stvarstvu in v vsaki reči značaj, to se pravi, notranjo resnico, ki odseva skozi obliko.«

Dnevne novice.

— Cesar na italijanskem bojišču. Cesar se je dne 17. t. m. v spremstvu načelnika generalnega štaba Arza odpeljal na jugozapadno bojišče, odkoder se je 20. t. m. vrnil v Baden. Obiskal je čete na Beneškem in južnem Tirolskem. Na fronti se mu je javil tudi njegov brat nadvojvoda Maks, ki je pre-vzel neko poveljstvo na italijanskem bojišču.

— Razglednice načelnika »Jugoslovanskega kluba« dr. Korošca je založila »Katališka tiskarna« v Ljubljani. Dobiček je namenjen za dr. Krekov spomenik.

— Duh iz koroškega vilajeta veje tudi ponekod na Kranjskem. Na nekem kolo-dvoru ne daleč od Ljubljane je neka blagajničarka nahučila hrvaškega enoletnika, ki je vozni listek zahteval hrvaški: »Die Dienstsprache ist deutsch«. Seveda so jo ne le potniki, ampak tudi kolegije v uradu jako dobro informirale o naši jugoslovanski deklaraciji, katere pa dotična »Slovenka« noče podpisati. No, pa saj takih Jugoslovank tudi mi nočemo!

— Iz vavpavske doline. Kako se cenijo dohodki! Ravnokar je dobila Ivana Škrli, Slap pri Vipavi štev. 1, od okrajne komisije v Postojni obvestilo, da se ji odtegne vzdrževalnina, ker ima po »važnih« pojzvedbah čez 6500 kron dohodkov na leto. Toda vsakemu sosedu je znano, da pridelala njeno posestvo, ako je dobra letina 20 do 22 hektolitrov vina, kar bi znašalo 6000 K. Treba je pa računati povprečno letino, treba je vprašati, koliko je vzela lani suša in koliko je vojaških poškodb — potem bi dobili morda polovico manj. Treba je tudi odšteti stroške za obdelavo in slednjič seveda sedanjo splošno dražnjo. Liter vina stane sedaj pri nas kg krompirja. Komisija je pa vzela kar v račun samo kosmati dohodek dobre letine. Taki slučajji se dogajajo neprenehoma.

— Nemški nasilje. Prejeli smo z Dunaja: Velečenjeni gosp. urednik! Dasi nisem naročnik Vašega cenjenega lista, se Vam vendar usojam sporočiti sledeči dogodek. Danes popoldne smo imeli v celi tukajšnji bolnišnici natančno pregledovanje. Poveljnik bolnišnice, g. nadporočnik Karel Ulek, je pregledal vso našo korespondenco. »

prvi vrsti pa časopise, katere kdo bere. Prišel do mojega tovariša je našel pri njem poleg nemškega časopisa tudi »Slovenca«, katerega mu je takoj vzel, s pripomočjo, da je prepovedan. Napisal si je njega ime in polkovno številko. Radoveden sem pač, zakaj, ker kolikor je meni znano, sploh ni »Slovenec« prepovedan. Vzeli pa so tudi druge, namreč češke in poljske časopise, vendar si posestnikov onih niso zabeležili. Tega si pač ne morem misliti, da bi slovenski vojak, kateri se je mesece in mesece ubijal po bojiščih in izgubil tam svoje zdravje, niti v materinem jeziku tiskanega časopisa, kateri je cenzuriran, ne smel brati!

— **Iz D. M. v Polju.** V večki tovarni za papir se je poškodoval na desni roki Alojz Anžur. Stroj za izdelovanje papirja mu je zmečkal prste na desni roki. Zdravi se v ljubljanski bolnišnici. Pred enim tednom se je pri istem stroju poškodoval I. Černe iz Vevč. — **Umrli** je v Zalogu Marija Dimnik, mati g. župana v D. M. v Polju Jakoba Dimnika v 86. letu starosti. — V tukajšnji šestrazredni ljudski šoli je nastanjenih okrog 100 italijanskih ujetnikov, kateri solo močno poneslužujejo in ji škodo delajo. Vrh tega trpi tudi šolski poduk. Zato bi bilo nujno potrebno, da bi se vojni ujetniki premestili v kako drugo poslopje.

— **Vojaška vest.** Gosp. Sipko Slicherl, rodom iz Trzina, sedaj praporščak nekega pešpolka v južni Tirolski, je bil pred kratkim imenovan za poročnika.

— **Nov urad za izdajo potnih prehodnic.** Pri c. in kr. etapnem skupinskem poveljstvu (k. u. k. Etappengruppenkommando) v Gorici se je ustanovil urad za izdajo potnih prehodnic. Ta urad odločuje o vseh potnih zadevah v ozemlju imenovanega poveljstva, kakor tudi o potovanjih v ali iz poknežene grofije Goriške in Gradiške. Naslov tega novega urada se glasi: »K. u. k. Passierscheinstelle in Görz.«

— **Št. Janž na Dolenjskem.** C. kr. finančno ministrstvo je z odlokom z dne 2. januarja 1918, št. 98.368, krajno občino št. Janž na Dolenjskem za čas provizorične premestitve davčnega urada v Radečah v Krško glede davčnouradnih poslov dodelilo davčnemu uradu v Mokronogu. Ta odredba stopi v veljavo dne 1. aprila 1918.

— **Loški potok.** Dne 18. t. m. je odšla žena Janeza Lavrič, ki dela v šumah v Virovitici (Slavonija), zjutraj zdrava v cerkev. Opravila je prejšnji dan velikonočno dolžnost in namerala tudi tedaj pristopiti k sv. obhajilu. Kar se vsled kapi zgredi pred sv. mašo ob klopi nezvestna na tla. Nato so jo prenesli v cerkvenikovo hišo, kjer je prejela sv. poslednje olje, nato je pa umrla. Z vozom so jo potem odpeljali v domačo hišo v Retje št. 10 (obč. Loški potok). Zapušča moža in tri odrasle otroke.

— **Umrli** je po dolgi mučni bolezni v Klosterneuburgu g. Janko Macák, višji finančni svetnik v finančnem ministrstvu. Širja javnost pač ni bila njegovo torišče, tem bolj pa so čislali tega vzornega moža oni krogi, s katerimi je imel stike kot uradnik ali pa kot zasebnik. Od mladih nog navdušen za glasbo je sodeloval pri različnih muzikalniških produkcijah že v Ljubljani kot dijak in pozneje v Trstu, v Sežani in na Dunaju. Nebroj je cerkva in dvoran, kjer je sodeloval s svojim čistim, močnim glasom, in pogrešali ga bodo številni prijatelji, katere si je bil pridobil vsestransko naobraženi Macák s svojim jeklenim, a mirnim značajem.

— **Umrli** je v Kamniku gospa Marija Benkovič, mati drž. poslanca dr. Benkoviča in pokojnega pisatelja Jožefa Benkoviča ter sestra pisatelja Jožefa Ogrinca. Bila je vzorna krščanska mati.

— **Ukraden** je bil v Guncijah pri št. Vidu nad Ljubljano mlekarški voziček s črkama M. G. Sviri se pred nakupom.

— **Svojo ženo ustrelil** je na Kalu pri št. Petru na Krasu gozdni čuvaj Jernej Jankovič. Vzrok so bili baje neprestani družinski prepri.

— **Smrtina nesreča.** Na praznik sv. Jožefa je v bližini postaje št. Peter na Krasu povozil jutranji tržaški brzovlak 66letno Ano Kovačič. Bila je takoj mrtva.

— **Smrt med begunci.** Umrli je 11. t. mes. v škrbini pri Komnu 62 let stari Martin Fakin, posestnik. Družina se je ravno vrnila z Dolenjskega doma, kjer je bivala ob evakuaciji leta 1916.

— **Prekoželjni telefonski promet naročnikov z več zvezami.** V smislu § 43. t. 6 tel. reda ne more isti klicatelj (naročniška postaja) prijaviti nobenega novega pogovora s tistim klicanim (tisto naročniško postajo), predno ni bil dovršen ali izbrisan že javljeni preko-

deželni razgovor. Ta določba se tekom vojne ni izkazala kot dovolj zadostna, da se preprečijo zlorabe, ker je omogočala telefonskim naročnikom z več zvezami, da so uporabljali lahko prekodoželni spoj na škodo drugih naročnikov v preveliki meri. V smislu odloka c. kr. trgovskega ministrstva z dne 2. marca t. l., št. 42763/P. ex 1917, se poostri torej na temelju § 4. t. 3 tel. reda omejitvev prekoželjnega prometa pri zasebnih pogovorih na ta način, da se smatrajo v prometu med naročniki z več govornicami vse govornice istega naročnika kot ena in ista naročniška postaja. Ta odredba velja dne 17. marca 1918 za sedaj samo za čas, dokler trajajo izvanredne razmere.

— **Dar.** V korist dobrodelnemu namenu kranjskega deželnege društva za vojaške vdove in sirote sta darovala: gospod zobni zdravnik Oto Seydl 200 K in gospod Hans Krisper 200 K.

— **Umrli** je v Opatiji v sanatoriju general Rade pl. Gerba, star 70 let. Bil je dalje časa poveljnik zagrebškega XIII. armadnega zbora.

— **Južnoštajersko kmelarsko društvo** v Žalcu ima svojo glavno skupščino v nedeljo, dne 24. sušca 1918 ob 3. uri popoldne v občinski pisarni v Žalcu.

— **Prošnja invalidov.** Franc Janežič, ki ima desno nogo odrezano pod kolonom, prosi za gosli. — Pavel Ravnih, ki mu je leva noga amputirana, pa prosi za harmoniko. Oba v Ljubljani, Obrtna šola, invalidski oddelk.

— **Prvi zračni polet Dunaj-Kijev.** Dne 20. marca ob 9. uri popoldne se je nad letališčem Aspern dvignilo prvo letalo, da poleti čez Krakov-Lvov v Kijev. Odslej se bo vršila redna zračna pošta Dunaj-Kijev, da se pospešijo pogajanja med avstrijsko vlado in Ukrajino.

— **Živnostenska banka.** Kakor smo izvedeli, je Živnostenska banka za leto 1917 imela čistega dobička 8.292.719-65 K, toraj 1.009.000-92 K več nego v predidčem letu. Na občnem zboru, ki se bo sklical dne 4. aprila t. l. bo upravni svet predlagal dividendo K 15— za delnico (+ 2). Rezervnemu zakladu bo dotirano kron 1.261.733-62, medtem ko se ostanek kron 664.933-82 po izplačilu tantiem in provizij prenese na nov račun.

— **V vojaško delo sprejme delavnice** v Vevčah pri Ljubljani zopet več šivilj in peric. Za sprejem naj se zglašuje ustmeno v pisarni papirne tovarne v Vevčah. Plača znaša okoli 5 kron na dan, šiviljam se povrne za obrabo stroja po 60 vinarjev na dan.

— **Cinkasti, pocinjeni in pocinkani železni pločevini** obrtniki na Kranjskem že po večini ne morejo več dobiti, ker tega blaga splošno primanjkuje. Da se jim preskrbi tega materiala vsaj za najnujnejšo potrebo, pozivlja Zavod za pospeševanje obrti vse kleparje, strešne krovice in obrtnike, ki podelavajo navedeno pločevino, da prišljo in sicer vsako vrsto posebej, ki jo rabijo na četrt leta. Zavod za pospeševanje obrti bo potem preskrbel potrebno pločevino vseh treh vrst in skrbel, da jo bodo vsi priglasi dobili v takih množinah, kakor bo odpadla na vsakega priglasičenca in po originalnih cenah. Na priglaso po 31. macru se sploh ne bo več oziralo in tudi ne odgovarjalo na event. prošnje.

Narodno gospodarstvo.

Seja okrajnega gospodarskega sveta v Ribnici. Dne 8. marca 1918 se je vršila v občinski pisarni v Ribnici seja okrajnega gospodarskega sveta za sodna okraja Ribnica in Velike Lašče pod vodstvom vodje c. kr. glavarstva Kočevje. Seje se je udeležil g. podpolkovnik Viljem Wiener, nadzornik za prehrano, kot zastopnik c. kr. urada za prehrano. Imenovani je v poučljivem in zanimivem govoru pojasnil namen okrajnih in njim podrejenih občinskih gospodarskih svetov, pojasnil važnost vojno-gospodarskih predpisov, katerim gre v veliki meri zasluga, da je bilo mogoče skoraj štiri leta vojne kolikor toliko preboleti. Dajal je dragocene nasvete glede preprečenja protizakonitega izvažanja živil iz okraja, glede preskrbovanja s semenom za pomladansko delo na poljih, nasvetoval je, naj bi občine v najkrajšem času potom okrajnega glavarstva prošile za potrebno seme, kolikor niso z njim že preskrbljene. Priporočal je, naj si kmetovalci glede pomladanskega obdelovanja pomagajo deloma z vojaškimi konji in delavci, v še večji meri pa na ta način, da si delavce in živali za delo posojujejo. Cene zamorejo v zadnjem času določiti občinski gospodarski sveti ali žetvene komisije glasom obstoječih predpisov se zamorejo občani prisiliti, svojim soobčanom pri pomladanskem delu na poljih pomagati. Pri seji se je tudi posvetovalo o raznih kočljivih vprašanjih, kakor n. pr. glede nezadostnega dovažanja moke, posebno v Ribnico, glede nezadostnega preskrbovanja Ribnice in nekaterih drugih krajev s petrolejem itd. ter je zastopnik politične oblasti obljubil, da bo ta

kakor verno dosedaj tako tudi v prihodnje toplo podpiral stremjenja, da se dosežejo v teh zadevah boljše razmere. Sklenilo se je končno, da bodo člani okrajnega gospodarskega sveta vplivali na občinske gospodarske svete, da naj naprosijo od c. kr. okrajnega glavarstva potrdila, da smejo pravnoveljavno sklepiti. Kakor hitro zadobe tako potrdilo, prevzamejo občinski gospodarski sveti sicer vso odgovornost za svoje sklepe, toda ob enem morejo v svojem delokrogu storiti v javnem oziru velevažne sklepe, ki se morejo brez nadaljnjih ukrepov oblastni izvršiti. Na ta način se deloma razbremenijo z delom preobložene politične oblasti in županstva. — C. kr. okrajno glavarstvo Kočevje.

g **Dodelitev cementa.** Trgovska in obrtniška zbornica naznanja, da je v bodoče dodelitev cementa mogoča le po gospodarski zvezi cementne industrije na Dunaju (Wirtschaftsverband d. Zementindustrie, Wien III/2, Ditscheiergasse Nr. 2). Prošnje za dodelitev cementa za vse nevojaške stavbe brez izjeme se morajo vlagati ne pri ministrstvu za javna dela, temveč neposredno pri navedeni gospodarski zvezi na predpisanih formularjih. Ako pa gre za cement za vojaške stavbe, naj se dotične prošnje pošiljajo na c. in kr. vojno ministrstvo, oddelk 8/H. B. na Dunaju. Navedene tiskovine (formularji) se dobe pri imenovani zvezi in pri vsaki cementni tovarni. V svrhu hitre rešitve teh prošelj se mora posebno paziti na natančno izpolnitev formularjev in na donos zahtevanega uradnega potrdila o potrebi in nujnosti dotičnega porabnega namena.

g **Promet z Ukrajino.** Tvrde, ki se zanimajo za promet z Ukrajino, dobe pri trgovski in obrtniški zbornici v Ljubljani važne informacije.

g **Razširjenje deželnege poštnega prometa v Rumuniji.** Po naznanilu, došlem trgovski in obrtniški zbornici, se je deželni poštni promet v Rumuniji razširil tudi vzhodno in severovzhodno okoliša vojaške uprave v Rumuniji in sicer novi okoliši na severu vobče omejujeta reki Susita in Seret, na vzhodu pa Donava. Potemtakem so mesta Braila, Focsani in Odobesti znatraj, Galac pa zunaj tega okoliša.

g **Informacije pri trgovski in obrtniški zbornici.** Interesente dobe pri trgovski in obrtniški zbornici v Ljubljani pojasnila: o uravnavi prometa s cikorijskim koreninjem iz letine 1918 ter o prevzemnih cenah (odredba z dne 8. marca 1918, dr. zak. št. 88); o osnovi strokovnega oddelka trgovcev s kovinami (odredba z dne 7. marca 1918, dr. zak. št. 89); o razpisih za dobavo službenih oblek in uniformskih predmetov za bos. herc. deželne železnice (ponudbe je vložiti do 1. aprila pri ravnatelstvu bos. herc. dež. železnic v Sarajevu); o iznajdbi novega aparata za snajenje kotlov; o petih podjetjih v Rumuniji, ki se bodo prisilno likvidirala; o osnovi c. kr. izdavalnice prehodnih listov v Gorici (k. u. k. Passierscheinstelle in Görz); o angleškem trgu za les in papir; o neki špedicijski tvrdki v Varšavi; o neki amsterdamski agenturi in komisijski tvrdki; o položaju kemične industrije na Francoskem; o gospodarskem položaju v Švici; o švedski industriji za okensko steklo (spojitev vse te industrije v trust). — Informacije je le pri krajših poročilih moči dati tudi pisмено.

g **Ljubljanska Kreditna banka.** Pod predsedstvom predsednika g. dr. Ivan Tavčarja, se je vršila dne 18. t. m. bilančna seja upravnega sveta Ljubljanske kreditne banke, v kateri je bila po ravnatelstvu predložena bilanca za poslovno leto 1917. odobrena. Sklenilo se je predlagati občnemu zboru, ki se bode vršil 15. aprila t. l., da iz doseženega čistega dobička v znesku 1 milijon 285 tisoč 511 K 40 vin. določi 700.000 K za izplačilo 7 odstotne dividende. Po odbitku statutarično določene tantieme uprav. sveta in statut. dotacije rednega rezervnega fonda per 61.770 K 15 v naj se od ostanka dodeli 60.000 K penzijskemu fondu uradništva in 300.000 K rezervnim fondom banke, kateri bodo potem znašali nad dva milijona kron, torej več kot 20 odstotkov delniške glavnice. V isti seji se je sklenilo predlagati občnemu zboru zvišanje delniške glavnice od 10.000.000 K na 20.000.000 K. Dosedanji podravnatelj banke, gospod Hanuš Krofta je bil imenovan za ravnatelja.

Odesa.

Kjer vlada danes šumno življenje po širokih, ponosnih cestah Odesa, tam je stala pred 125 leti borna turško-tatarska vas. Ukaz Katarine II. je dal življenje novemu mestu in dali so mu ime, ki spominja na velikega grškega mornarja Odiseja in ki je bilo posneto po bližnjem ležečem starodavnem pristanišču Odessus. Šlo pa je v začetku s to carsko ustanovitvijo le počasi. Za svoj veliki povzdig se mora zahvaliti podelitvi carske svobode za ves uvoz, ki ga je Aleksander I. leta 1811 do-

volil Odesi. Tedaj se je pričelo razvijati prav po ameriškansko in danes je polmilijsko mesto, ki v ozemlju prejšnje Rusije po številu prebivalstva zaostaja le za Petrogradom, Moskvjo in Varšavo. Z nobenim teh mest pa se Odesa ne da primerjati; Odesa je mesto juga, ki v mnogem spominja na Marseille, in je mesto orientala. Sicer pozna Odesa hud zimski mraz, vendar pa ima večidel leta južno podnebje. Pod temi razmerami se seli življenje iz hiš na ulice in napolnjuje mesto s tistim posebnim glasnim, bujnim in širokim prometom, ki ga pozna le jug. Tu se shaja ves vzhod; k temu židje, ki tvorijo tretjino prebivalstva. In vse to pozna v Odesi samo en cilj: dobiček in uživanje. Vseučilšče igra v življenju mesta podrejeno vlogo. Tu gre vse za zlatom, in ogromno bogastvo Ukrajine, ki se steka v odeskem pristanišču, nudi neskončne možnosti za dobiček. V mestu so velike naselbine tujcev; po ulicah čuješ vse mogoče jezike. Po svoji legi bi bila Odesa lahko eno najlepših mest sveta in še danes je slika, ki jo nudi mesto, če se pripelješ vanj po Črnem morju, veličastna. Odesa leži namreč na robu velike pontijske stepe, ki se na tem mestu dviga kakih 47 m nad morsk gladino in zelo strmo pada proti morju. Tako vidiš visoko nad vodo rob stepe obrobjen z veličastnim boulevardom, Nikolajevim boulevardom; sijajne palače, veliki spomeniki, lepi drevoredi, bogato, živahno, elegantno življenje. S te sijajne ceste vodijo slavne granitne stopnice, pač največje na svetu, v desetih presledkih, k morju in tu se raztezajo moderne pristaniške naprave, za pomolji pa se drena na stotine ladij. Javna poslopja so veličastna, posebno mestna hiša, borza in gledišče. In lepših izložb kot v Deribasovskaji ne najdeš nikjer na svetu. Mesto je zidano popolnoma pravilno, shematično. Srednjo črto tvori Preobraženskaja, 2 in pol km dolga cesta. Vse ceste so široke in njihov ponos so drevoredi. Kajti Odesa leži sredi gole stepe. Dobava dobre pitne vode tvori še dandanes eno največjih ovir in nepremagljiv sovražnik Odesa je prah, stepni prah, ki ga nosijo viharji po širokih ulicah. Zunaj v predmestjih, kjer se že čuti pustinja stepe, vidiš drugo, drugačno Odeso — Odeso s ponočne strani, zanemarjeno, umazano in bedno Odeso. Ali kljub vsem oviram se je Odesa dvignila do vladajoče metropole ruskega juga in bo to dostojanstvo obdržala.

Kako se živi na Francoskem.

Pariški dopisnik bernskega »Bunda« piše: S štedenjem so začeli Francozi zelo resno. Kdor hoče v kavarni piti sladko kavo, mora sladkor sam s seboj prinesiti ali pa se zadovoljiti s saharinom. Kolačev, tort, sladkorčkov vseh vrst ne smejo več proizvajati. Preje tako cvetoča obrt slaščičarjev je docela uničena. Tudi čajnicam, kjer se shajajo lepe dame in lepi gospodje, se zelo slabo godi. Nič sladkorja. Pa to naj bi še bilo. Toda tudi nobenih sladkih jedi ni več, niti namazanih kruhkov; celo z orehovimi jedrci okrašene smokve, s katerimi so si bili zadnji čas pomagali, so prepovedane. Ljudje se morajo že zelo radi imeti ali si imeti kaj čisto posebno važnega povedati, da se shajajo ob čaši neoslajenega čaja. In dva franka za tako čašo čaja je tudi že lep denar. Jesti tudi ni več mogoče, kadar bi kdo hotel. Od 3. do 6. ure popoldne nikjer ne dobiš jedi. Tudi ne moreš jesti, kolikor in kar bi sam rad. Bahaških brezkončnih obedov ni več. Vendar zadostuje, kar še dobiš. Dve obloženi mesni jedi; prej juha in predjed ali ostrige, a ne vse troje; nazadnje posladek. Sir, in sicer suh, dobiš za pokosilce le tedaj, če je stalo kosilo manj nego šest frankov, drugače je vsak sir prepovedan. Za posladek je dovoljeno postreči z vkuhanim sadjem ali marmelado s sladkorjem ali brez njega; nasprotno so pa vse druge dobre stvari, ki se pripravljajo iz moke, svežega ali kondenziranega mleka, sladkorja, spenjene smetane ali jajec. Adijo namazki in vsi drugi raznovrstni obiliski! Vzlic temu — nam ob tem redu vsekakor ni treba lakote umreti. — Prav dobro se godi Parižanom v primeri s Švico, kar se tiče kruha. Vsaka oseba dobi 300 gramov dnevno in odkar so uvedene karte, prodajajo kruh zopet sveže pečen in kdor pride iz Švice, meni, da je kolač. Vsak dobi svojih 300 gramov kruha, pa naj hodi na hrano v gostilno ali ne. V gostiščih potrebuješ karte, ako se zadovoljiš s 100 grami kruha ob vsakem obedu ali pa s 75gramsko zemljico. Komur to ne zadošča, dobi za stotakov odrezek še en kosček kruha. Kdor hodi na hrano v gostilno, je torej na boljšem in kdor je s svojimi 300 grami že opoldne na koncu, gre enostavno v gostilno, kjer dobi za večerjo zopet kruh. Oblasti računajo na to, da se ta ulagodnost ne bo izkoriščala in da je vsak toliko pameten, da izprevidi, da je štedenje za vsakega nebojevnika patriotična dolžnost. Povsodi se konsument na to opozarja: na krušni izkaznici, pri peku, v trgovinah z jestvinami. Sestavili so spretno letake, da preodčijo ljudem, da

je treba za dovažanje živil ladijskega prostora, ki je tako izgubljen za prevažanje ameriških čet in vojnih potrebščin. Tako vsak državljani izprevidi, da more z zmernostjo in zdržnostjo pospešiti dohod ameriške pomoči in tako podpirati francoskega vojaka. Veletrgovci ugotavljajo, da se je na ta način v zadnjem mesecu samo v Parizu zelo veliko prihranilo.

Ženski vestnik.

Ž Dajte žejnim pitil! Gotovo ste že srečali inteligentno ženo, s katero življenje ni prelahko ravno, ki ima za seboj bridke izkušnje, ki je ostala osamljena morda sredi lastne družine, pa si je vseeno ohranila vso silo idealizma, s katerim zmaguje nad vsemi notranjimi in zunanji zlobnimi močmi življenja. Ako s tako ženo spregovorite le nekaj besed, boste kmalu pri knjigah in čudili se boste, kaj vse je že brala; mnogo ničevega seveda, a med drugim tudi knjige, pred katerimi ima spoštovanje še resen znanstvenik. Povedala vam bo ali pa boste iz vsega sami spoznali, kako zelo ljubi knjige, kako črpa iz njih moč za življenje, črpa znanje, v kolikor ji pomanjkljiva predizobrazba to dopušča. Pomanjkljiva predizobrazba! To je bolno mesto v duši take žene. Saj ste opazili? Najbrže vam je tudi sama potožila: »V mladosti, žalibog, nisem imela prilike, da bi bila več hodila v šolo... Sedaj to tako bridko občutim. Dala bi pol življenja, da bi imela višjo izobrazbo...« Globoko tragiko razodevajo te besede, zakaj pristne so, o tem bodite prepričani. In takih žena in take tragike je veliko med nami. Ženska je po naravi emocionalna in aktivna in ob tem altruistična. Vse to poraja neodoljivo željo po dejavnosti za bližnjega, ki jo more pač najlažje otešiti delo in skrb za lastno družino, čeprav ne brez ostanka. Gorje pa ženi, ki nima te prilike. Taka nasi v prsih žgoč ogenj, kateremu le premnogo išče hladila v strupenih virih: spletkah proti bližnjemu in ljubezenskih aferah; plemenitejša pa se posvečajo dobronosti, socialnemu in narodnemu delu. Ali še niste nikoli razmišljali, odkodi ta ogenj, s katerim se žensko oklene vsake prilike za delo v družini in najrazličnejših prireditvah? To ni pohlep po senzaciji in zabavi, marveč globoka notranja potreba. Seveda se marsikatera — posebno rahločutni značaji — kmalu opoši in umakne nazaj v zasebni krog. Predobro se zaveda svojega nedostatnega znanja, svoje pomanjkljive izobrazbe, da bi mogla na tem ali onem poprišču iniciativno delovati, iz lastne moči kaj storiti; votla prizadevnost jo odbija in tako beži iz javnega delokroga, dasi kopni po udejstvovanju svojih sil. Taka se potem zateka h knjigam, kjer išče utehe in znanja, a v podzvesti vedno gloje črv: Zamujeno, prekasno... Težko si je predstavljati pekočo ženo po znanju, po izobrazbi, ki živi v takih ženskih dušah. Toda ne le te, marveč vsaka umna ženska z bridkostjo občuti svojo zaostalost v izobrazbi in vsaka se z vneto oklene vsake prilike, ki ji ponuja izpopolnitev. To nam jasno pričajo razni tečaji, ki so se v zadnji dobi pred vojno prirejali pri nas po mestih in na deželi. To delo bo treba nadaljevati in zelo zelo izpopolniti. Zlasti pa se bo moralo v bodoče poskrbeti za izpopolnitev izobrazbe inteligentnega ženstva po mestih. V tem oziru se pri nas doslej še ni ničesar storilo, izvzemši splošna ljudska predavanja. A ravno tu se obečajo kulturnemu delu najlepši uspehi, ker so tla po kolikor toliko predizobrazbi, posebno pa po poznejši samoizobrazbi in živi želji po izpopolnitvi zablajana in pripravljena za kulturno setev. Na vsak način bo treba podati kaj sistematičnega, torej preklavljanja v ciklkih ali tečajih. V pošteb je prišla predvsem slovnica in književnost slovenska in srbo-hrvatska ter morda še kakšnega severnoslovenskega jezika, zgodovina in zemljepisje s posebnim ozirom na Slovence in Slovane sploh, prirodoslovje in aritmetika. Približno tak je program ženskih tečajev, ki jih prirejajo srednjoškolski profesorji v dalmatinskih mestih: Zadru, Splitu in Šibeniku. Ti tečaji so namenjeni ženstvu z nižjo šolsko izobrazbo. Na Dunaju in v Pragi najdemo višje ženske tečaje, ki naj nadomestijo ženstvu s srednjoškolsko izobrazbo vseučilišče. Tako se je na Dunaju nedavno ustanovila pravna ženska akademija, v Pragi pa imajo od l. 1912. višje ženske tečaje, v katerih predavajo vseučiliški profesorji o duševstvu, fiziologiji, higieni, modroslovju, književnosti in kulturni zgodovini. Predavanj se more ideležiti vsaka žena in dekle; tečaji trajajo po 6 mesecev in plača vsaka slušateljica za 45 predavanj 10 K. — Pri nas bi norali biti zaenkrat skromnejši in se zadovoljiti s srednjoškolskimi tečaji, ki pa naj bi bili kolikor mogoče popolni in temeljiti. Zaradi učnih pripomočkov naj bi se vršili tečaji v prostorih srednjih šol — dovoljenje pristojnih faktorjev bi se morda pač dalo lobiti. Saj gre za star dolg nasproti ženstvu. Za honoriranje predavateljev naj bi prispevale obiskovalke tečajev. — Zelo bi se morali motiti nad našim ženstvom, da

bi se stvar ne obnesla. Gre le zato, da se zavzamemo zanjo naši srednjoškolski učitelji. Vsak predmet naj bi se obravnaval prav iz temelja in kolikor mogoče jasno in natančno, da bi mogle slediti pouku vse obiskovalke. Rajše manj, pa tisto jasno in brez vrzeli. Tak resen študij bi prinesel ženstvu poleg znanja še drugo neprecenljivo korist: vzbudila in izvežbala bi se jim energija, prevzelo bi jih zaupanje v svoje lastne moči, otresle bi se tiste bežnostnosti in nesamostojnosti v mišljenju in dejanju, ki izvira iz zavesti nezadostnega znanja in nepreizkušenih sil. Koliko zakopanih umstvenih in moralnih zakladov bi mogli dvigniti z izobrazbo našega ženstva! Ali smo Slovenci res dovolj bogati, da jih smemo še dalje puščati zakopane? Naše ženstvo samo pa naravnost kopni po izobrazbi. Zato: dajte žejnim pitil!

Ž Posvetovalnice za ženske poklice. Gospodarske razmere so se v zadnji dobi, posebno pa tekom vojne, tako hitro in temeljito izpremenile, da so nas našle v marsičem nepripravljene. To velja posebno o ženskem delu. Koliko je tega, ko so nam nasprotniki takojimeno ženske emancipacije na vse kriplice dopovedovali, da je ženska ustvarjena za dom, za materinstvo in gospodinjstvo; vse, kar vodi ali vabi žensko iz tega njenega kroga, je zlo-djeva zamisel, ka-li? A danes? Na milijone deklet, vdov in žena si služi kruh izven doma, ne iz dolgega časa ali iz moderne kaprice, marveč iz neodoljive potrebe. In kolo gospodarskega in socialnega razvoja se ne bo več zavrtelo nazaj, marveč bo šlo v sedanji smeri naprej. Računati moramo z dejstvom, da si bo morala poslej ogromna večina ženstva vsaj do možitve iskati kruha izven doma; temu treba prišteti še veliko število vdov in pa žena, ki morajo radi premajhne moževe plače, radi zakriviljenega ali nezakriviljenega slabega gmočnega položaja s svojim zaslužkom prispevati za vzdrževanje družine ozir. gospodinjstva. Na ta veliki preobrat posebno pri nas nismo skoraj prav nič pripravljeni. Za izobrazbo in izšolanje ženstva za razne poklice so dane silno pomanjkljive možnosti. Starši in ženstvo samo se v izbiri ženskih poklicev še malo izpoznajo in dekleta in žene se potaknejo pač tod in tam, kakor je prilika. Zato je ravno med ženstvom toliko nezadovoljnosti z življenjem: Krivo izbran poklic, nezadostna ali nikakoršna usposobljenost zanj, pa premajhna plača — to ubija. Škoda pa ima od tega seveda tudi splošnost; z nezadovoljnimi najemniki nikjer ne pridemo daleč. Zato je nujno potrebno, da tudi pri nas spravimo nekak red v žensko delo. Nekaj se bo v tem oziru menda pač zgodilo »od zgoraj«, potem novega socialnega ministrstva, kjer se je ustanovil poseben oddelek: komisija za žensko delo. A to ne bo zadostovalo, zganiti se moramo tudi sami. Ustanoviti bi morali posvetovalnice za ženske poklice, kakor jih imajo že po vseh mestih na Nemškem, zadnji čas pa tudi na Dunaju. Posvetovalnica mora imeti jasen pregled preko vseh pridobitnih poklicev in strok, kjer bi bilo mesta za žensko delo, pregled pa tudi preko vseh izobraževalnih možnosti za ženske, ne samo v ožji in širši domovini, marveč tudi v inozemstvu, posebno na Nemškem, kjer so v tem oziru menda med vsemi deželami na svetu na prvem mestu. O tem bi morala imeti posredovalnica vedno pred očmi neprestani razvoj razmer, to se pravi, poleg sedanjosti bi morala vpoštevati tudi bodočnost in zlasti mlada dekleta napotiti na izobrazbo za nove poklice, ki se bodo v bližnji bodočnosti z vso gotovostjo odprli ženstvu. Velika socialna in gospodarska važnost takih posvetovalnic leži na dlani. Seveda pa mora biti vodstvo v rokah izkušene moči s široko in globoko izobrazbo. Pri nas bi bilo za uresničenje tega vprašanja v prvi vrsti poklicano društvo »Dobrodelnost«. Pa tudi naše javne posredovalnice (v Ljubljani mestna in Martina) bi mogle in morale v tem zmislu delovati. Mnogokod na Nemškem so posvetovalnice sploh združili z javnimi posredovalnicami za delo in službe.

Razne novice.

r Štirje Rooseveltovi sinovi na bojišču. Pariški listi poročajo: V ameriški armadi na Francoskem bivajo štirje Rooseveltovi sinovi. Eden je bil nedavno ranjen. Roosevelt sam je ostal doma, ker je močno bolan.

r Umrla pri rekviziciji. Iz Slavkova pri Brnu poročajo češki listi: Dne 7. svečana se je vršila v Važanih pri Viškovu rekvizicija žita. Komisija je prišla tudi v stanovanje siromašne starke in ji je javila, da mora dati 10 kg žita. Starica je s solzami v očeh trdila, da ga nima toliko; in je prosila, naj imajo z njo usmiljenje. Ali zastoni. Ko je starica videla, da nič ne opravi, je prinesla skledico žita, jo položila komisiji k nogam in rekla: »To je vsa moja živeža.« Toliko da je izrekla te besede, se je mrtva zgrudila. Zadelo jo je srčna kap.

r London—Pariz—Rim. Italijanska letalna komisija poroča, da uvedejo redno letalno službo med Londonom, Parizom in Rimom.

r Meso v Brnu. »Den« piše: Osrednja prodajalnica državnega uradništva v Brnu javlja, da nima mesa in da se zbog te okolnosti ustavi prodaja mesa za par dni. — Pri mesarjih je po mesu veliko popraševanje. Za 1 kg se ponuja 25—30 K. Tudi perutnini so cene silno poskočile. Stojnice so kakor pometene. Poljski »siromaki«, ki so tu ostali za veselje, plačujejo vsako ceno.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Sanok ob Sanu. Vzrok ne more biti pri poštnem uradu v Ljubljani. Dopis smo izročili pristojnemu mestu.

Zahvala.

Za vse dokaze iskrenega sočutja, ki so nam došli povodom bolezni in smrti naše iskrenoljubljene, nepozabne neveste ozir. sestre in tete, gospodične

Mimi Gorjanc

za krasno cvetje kakor tudi za mnogoštevilno časteče spremstvo na nje zadnji poti, izrekamo vsem našo najiskrenejšo zahvalo.

Ljubljana, dne 20. marca 1918.

ZALUJOČI OSTALI.

Zahvala.

Vsem, ki so ob nenadomestni izgubi našega dobrega soproga, skrbnega družinskega očeta ozir. brata in strica, gospoda

Josipa Longyka

črkostavca »Zvezne tiskarne«

z nami sočustvovali ob bolezni in smrti ter ob spremstvu k zadnjemu počitku, izrekamo vsem skupaj in vsakemu posebej: Bog plačaj stotero!

Zalujoča rodbina Longyka.

Oton in Karolina Doktorič naznana vsem sorodnikom, prijateljem in znanecem prežalostno vest, da je njih iskrenoljubljena, dobra mati, gospa

Ivana Doktorič roj. Mavrič

v sredo, dne 20. t. m. ob 11. uri dopoldne po dolgem, mukepolnem trpljenju previdena s tolažili sv. vere bogu vdano preminula.

Pogreb nepozabne pokojnice se vrši v petek, dne 22. t. m. ob 4. uri popoldne iz hiše žalosti, Vrhovčeva ulica 12, na pokopališče k sv. Križu.

Sv. maše zadušnice se bodo darovale v župni cerkvi sv. Petra v Ljubljani.

V Ljubljani, dne 20. marca 1918.

Mestni pogrebni zavod v Ljubljani.

Prodajo se novi ročni vozički Glince štev. 77 pri Ljubljani.

Razglas.

Načelstvo Ljudske posojilnice v Ljubljani je soglasno sklenilo odložiti jamstvo dežele Kranjske. — Ker je deželni odbor kranjski z odlokom dne 18. februarja 1918 štev. 14.160/17 pritrdil naši nameri, opozarjamo one vlagatelje, ki bi s prenehanjem deželne garancije ne bili zadovoljni, da lahko svoje vloge tekom 3 mesecev dvignejo. — Koncem leta 1917 so znašale vloge pri Ljudski posojilnici K 33,694.231-04.

V Ljubljani, dne 5. marca 1918.

NAČELSTVO LJUDSKE POSOJILNICE.

Kranjska deželna podružnica

n. a. deželne življenjske in rentne, neugodne in jamstvene zavarovalnice v Ljubljani, Marije Terezije cesta 12/II

sprejema zavarovanje na doživljenje in smrt, združeno tudi z vojnim riziko, otroških dot, rentna in ljudska, neugodna in jamstvena zavarovanja.

Javen zavod. Absolutna varnost. Nizke premije.

Prospekti zastoni in poštnine prosto. Sposobni zastopniki se sprejemajo pod najugodnejšimi pogoji.

MLIN

se da s 1. aprilom 1918 v najem. — Nahaja se na lepem, prijaznem in prometnem kraju poleg železniške postaje in farne cerkve. — Več se poizve pri Pavel Kunstlerju, Ponovič, pošta Litija.

Pohištvo za jedilno sobo

skoraj novo, se zaradi selitve takoj proda. — Kje, se poizve pri hišnici, Ljubljana, Gledališka ulica štev. 7.

Prodajalka

mešane stroke, obeh deželnih jezikov zmožna, želi svojo službo s 1. majem premeniti. — Ponudbe pod »Zanesljiva 941« na upravo lista.

Kontoristinja

se sprejme. Po dogovoru stanovanje in hrana v hiši. — Edmund Kotzbeek, Kranj.

VAENCE

za tapetniško obrt sprejme

J. ČERNE

Dunajska cesta štev. 28. 676

KUPI SE

čebelnjak s panji vred.

Najraje v ljubljanski okolici. — Ponudbe na upravo lista pod št. 860.

Proda se

hiša z vrtom

Pojasnila daje: Marija Bizjak, gostilna »Sokolet«, Bos. Brod, Bosna. 877

Perica

vajena boljšega likanja, SE SPREJME takoj v graščini Križ pri Kamniku.

Proda se večja množina domačega

hruševega žganja.

Kje, pove iz prijaznosti uprava tega lista pod štev. 880, ako znamka za odgovor.

Išče se

prodajalka

zmožna obeh jezikov, katera je že službovala v knjigarni ali papirni trgovini. — Ponudbe na upravo »Slovenca« pod štev. 761.

Kuharica

na deželo, k večji družini, se išče. Plača mesečno 40 kron. Ponudbe: Julijana Valenčič, Trnovo na Kranjskem.

Proda se nov

šivalni stroj

z znamko »Singer« za izdelovanje slamlkov. Naslov pove uprava »Slovenca« pod štev. 909.

LICITACIJA KONJ.

Pri vnovčevalnici za konje na Jesenicah se vrši dne 28. marca ob 10. uri dopoldne pri železniški postaji licitacija konj, ki so potrebni odpočitka.

K licitaciji se dopušte le taki ponudniki, ki se izkažejo kot poljedelci z legitimacijo od politične oblasti.

Službo upravnika

ali temu primerno mesto želi dobiti absolvent več kmetijskih strokovnih šol z najboljšimi izpričevali, večak v kmetijstvu ter v to stroko spadajočih delih, izvršten praktik, samec ter prost vojaščine, na kakem večjem posestvu.

Ponudbe na upravnishvo »Slovenca« pod »Upraviak 892«.

Zamaške

nove in stare kupi vsako množino

tvrdka JELAČIN & Ko. Ljubljana ljubljanska industrija probkovih zamaškov

št. 2260.

Edikt.

Oddaja ribarstva v zakup.

Ribarstva v Ižici, pričena pri Igu, segajoč do Ljubljane, potem v Iški in v Zali, pričena pri izviri Zale, segajoč do njenega izliva v Iško, v tej pa do Tomišlja, oziroma kakor daleč je struga Iške pokrita z vodo, lasten ribarski revir turjaške graščine, se odda

dne 27. marca 1918, ob 10. uri dopoldne,

v uradni pisarni mestnega gospodarskega urada potem javne dražbe za dobo desetih let v zakup. Zakupni pogoji se lahko vpregledajo istotam ob navadnih uradnih urah.

Mestni magistrat ljubljanski, dne 12. marca 1918.